ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr.A420498913
Lietas arhīva Nr. AA43-0015-19/21
ECLI:LV:ADAT:2019:0613.A420498913.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2019. gada 13. jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Kristīne Kalvāne,
tiesneses Ilze Amona un Valda Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 21. marta spriedumu daļā, kā arī sakarā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes un /pers. C/ apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 16. aprīļa spriedumu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes apelācijas sūdzību un /pers. C/ pretapelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013. gada 27. decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. C/ ar 2013. gada 30. aprīļa sūdzību vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) par Daugavgrīvas cietuma (turpmāk – cietums) rīcību, citstarp laikposmā no 2012. gada 1. augusta līdz 2013. gada 1. februārim nenodrošinot atbilstošus pastaigu laukumus cietuma Grīvas un Daugavpils nodaļā (pastaigu laukumos nebija augu, līdz ar to pieteicējs nevarēja vērot veģetāciju, pastaigu laukumos nebija pietiekama platība, no sienām bira betona maisījums un grīdā bija caurumi). Par minēto cietuma rīcību, kā arī par citiem pieteicēja ieskatā pieļautiem pārkāpumiem pieteicējs lūdza atlīdzināt viņam nodarīto morālo kaitējumu 5000 latu (7114,36 *euro*) apmērā.

Ar pārvaldes 2013. gada 16. septembra lēmumu Nr. 1/15.1-M/2498 apstrīdētā cietuma rīcība atzīta par tiesisku un atteikts atlīdzināt morālo kaitējumu.

[2] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par apstrīdēto cietuma faktisko rīcību un morālā kaitējuma 5000 latu (7114,36 *euro*) atlīdzināšanu. Pieteikumā lūgts ņemt vērā apstrīdēšanas iesniegumā norādītos apstākļus.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 21. marta spriedumu pieteikums daļā par faktisko rīcību, nenodrošinot cietumā atbilstošu pastaigu laukumu, kā arī ar par morālā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīts.

Spriedums daļā, kas ir jāizskata apgabaltiesai, pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 95. pantā noteikts, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3. pantā noteikts, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi apiešanos par „pazemojošu", ja tās mērķis bija iedvest upuriem bailes, satraukumu, nepilnvērtības sajūtu, kas tos pazemoja un padarīja mazvērtīgus. Apsverot, vai kāda īpaša apiešanās forma ir pazemojoša Konvencijas 3. panta izpratnē, jāizvērtē, vai mērķis bija konkrēto personu pazemot vai noniecināt un vai, vērtējot pēc tās sekām, apiešanās veids aizskāra viņa personību veidā, kas ir nesavienojams ar 3. pantu (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1978. gada 25. aprīļa sprieduma lietā „Tyrer pret Apvienoto Karalisti" 32. punktu, 1997. gada 16. decembra sprieduma lietā „Raninen pret Somiju" 55. punktu*). Lai kāds sods vai apiešanās, kas ar to saistīta, būtu „cietsirdīga" vai „pazemojoša", ciešanām vai pazemojumam jebkurā gadījumā jāpārsniedz tas līmenis, ko neizbēgami ietver konkrētā likumīgā apiešanās vai sods (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 4. augusta sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 47. punktu*). Īpaši attiecībā uz personām, kurām atņemta brīvība, Konvencijas 3. pants uzliek valstij pozitīvu pienākumu nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004. gada 2. decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51. punktu, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002. gada 15. jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95. punktu*).

Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – kodekss) 4. panta otrās daļas 1. punktā kā viens no principiem, kas ievērojams, izpildot jebkura veida krimināLsodu, ir noteikts, ka sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības.

[3.2] Pieteicējs tiesas sēdē paskaidroja, ka iebildumi par pastaigu laukumu tehnisko stāvokli ir tikai pret cietuma Daugavpils nodaļā esošajiem pastaigu laukumiem.

Tiesa, pārbaudot pārvaldes sniegto informāciju, konstatēja, ka cietuma teritorijā ir izbūvēti dažāda izmēra ieslodzīto pastaigu pagalmi. Daugavpils nodaļā ir 11, bet Grīvas nodaļā ir 26 pastaigu pagalmi ar platību no 13,5 m^2 līdz 44,63 m^2. Pastaigu pagalmi ir pietiekošas platības un apmierinošā tehniskā stāvoklī, kas ļauj veikt to drošu ekspluatāciju. Ieslodzītajiem, kuri atrodas vienā kamerā, tiek nodrošināts atsevišķs pastaigu laukums. Nepieciešamības gadījumā cietuma Nodrošinājuma un inženiertehniskās daļas speciālisti savlaicīgi veic pastaigu laukumu remontu. Pieteicējs ar iesniegumiem/sūdzībām par neapmierinošiem apstākļiem cietuma Daugavpils nodaļas pastaigu laukumos laikposmā no 2012. gada 30. aprīļa līdz 2013. gada 1. maijam nav vērsies.

No lietā iesniegtajām fotogrāfijām tiesa konstatēja, ka pastaigu laukumi ir norobežoti ar četrām sienām ar apmetumu, kas nosegtas ar restēm no armatūras sieta un metāla konstrukcija ir nosegta ar papildu metāla sietu. Pastaigu laukumi ir aprīkoti ar notekām. Attiecībā uz cietuma Daugavpils nodaļas pastaigu laukumu tehnisko stāvokli tiesa norādīja, ka neapšaubāmi tajos būtu vēlams kosmētiskais remonts, tomēr tiesa atzina, ka pastaigu laukumu tehniskais stāvoklis nav tāds, lai varētu konstatēt ieslodzīto veselības vai dzīvības apdraudējumu. Ievērojot, ka ieslodzītajiem, kuri atrodas vienā kamerā, tiek nodrošināts atsevišķs pastaigu laukums, ka ieslodzītie starp kamerām tiek pārvietoti, tiesa secināja, ka ieslodzīto pastaigas nenotiek vienā un tajā pašā pastaigu pagalmā. Līdz ar to pieteicējs, atrodoties cietumā, bija nodrošināts ar pastaigām dažādos pastaigu laukumos ar dažādu platību un aprīkojumu.

Tiesību normas neparedz noteiktu reglamentējumu pastaigu laukumu tehniskajiem parametriem un aprīkojumam, kā arī nenoteic pienākumu ieslodzījuma vietai nodrošināt notiesātajiem iespēju vērot augus un to veģetācijas procesu. Turklāt atbilstoši cietuma sniegtajai informācijai pieteicējs ir ticis ievietots kamerās, kurās logi ir virzīti uz āru un caur tiem ir iespējams redzēt augus un veģetāciju, kā arī pieteicējam ir iespēja apmeklēt sporta laukumu, kur arī ir nodrošināta iespēja redzēt augus un veģetāciju.

Līdz ar to tiesa atzina, ka nav konstatējams cietuma administrācijas rīcības prettiesiskums, kas būtu aizskārusi pieteicēja tiesības.

[4] Pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 21. marta spriedumu. Par sprieduma daļu, ar kuru pieteikums noraidīts saistībā ar pieteicēja iebildumiem par pastaigu laukumiem, pieteicējs norāda turpmāk minēto.

Lietas materiālos nav pierādījumu, ka pastaigu laukumu platība ir 44,63 m^2, no lietā esošām fotogrāfijām redzams, ka to platība ir no 15–20 m^2. Pastaigām ir jānotiek pietiekami plašos laukumos un ideālā situācijā ir jābūt iespējai redzēt augus un veģetāciju. No kameru logiem pieteicējs nevarēja redzēt augus un veģetāciju. Pastaigu laukumi neatbilst drošības standartiem. Papildu izciestajam sodam cietuma administrācija ierobežo pieteicējam pieeju dabai.

Pastaigu laikā pieteicējs staigāja necilvēciskos apstākļos, sajūtot negatīvas sajūtas un pārdzīvojumus par pastaigu laukumu bīstamību, tādā veidā viņam nodarīts morālais kaitējums.

[5] Pārvalde paskaidrojumos par pieteicēja apelācijas sūdzību ir norādījusi, ka uzskata to par nepamatotu un noraidāmu, uztur iepriekš sniegtos paskaidrojumus.

[6] Izskatot lietu saistībā ar pieteicēja apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu pieteikuma noraidītajā daļā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2015. gada 17. jūlija spriedumu pieteikumu noraidīja.

Ar Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2017. gada 28. aprīļa spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 17. jūlija spriedums atcelts daļā, ar kuru noraidīts pieteikums daļā par Daugavgrīvas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot atbilstošus pastaigu laukumus, atzīšanu par prettiesisku un ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu, bet pārējā daļā Administratīvās apgabaltiesas spriedums atstāts negrozīts.

[7] Pieteicējs 2012. gada novembrī iesniedza sūdzību pārvaldei par neatbilstošiem uzturēšanās apstākļiem Daugavgrīvas cietuma kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ laikā no 2012. gada 17. oktobra līdz 20. novembrim, savukārt 2013. gada februārī iesniedza sūdzību par neatbilstošiem apstākļiem kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ laikā no 2012. gada 23. novembra līdz 2013. gada 16. janvārim, lūdzot atzīt par prettiesisku cietuma administrācijas faktisko rīcību, kā arī atlīdzināt morālo kaitējumu.

Ar pārvaldes 2013. gada 21. janvāra lēmumu Nr. 1/15.2-M/6222 noraidīta pieteicēja 2012. gada novembra sūdzība, bet ar 2013. gada 14 .jūnija lēmumu Nr. 1/15.2-M/964 atzīta par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā pietiekamas dzīvojamās platības nenodrošināšana pieteicējam no 2013. gada 15. līdz 16. janvārim, kā arī uzlikts pienākums cietuma administrācijai rakstveidā atvainoties pieteicējam.

[8] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atzīt par prettiesisku cietuma administrācijas faktisko rīcību,

kā arī atlīdzināt morālo kaitējumu naudā.

Pieteicējs norādīja, ka sadzīves apstākļi strīdus kamerās bijuši necilvēciski, jo tie nebija atbilstoši starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem. Sanitārais mezgls strīdus kamerās nebija atbilstoši norobežots, tajā nebija ierīkots klozetpods (bija tikai „pēdiņas" grīdā), strīdus kamerās nebija pietiekama apgaismojuma un ventilācijas. Pieteicējam ir iebildumi arī pret to, ka strīdus kamerās viņam netika nodrošināta pietiekama dzīvojamā platība un atsevišķa gultasvieta, jo viņam bijis jāguļ divstāvu gultā.

[9] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013. gada 27. decembra spriedumu, izvērtējot pārvaldes 2013. gada 21. janvāra lēmumā Nr. 1/15.2-M/6222 iestādes konstatētos un pieteicēja apstrīdētos apstākļus, pieteicēja pieteikums tika daļēji apmierināts, bet pārējā daļā noraidīts, balstoties uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[9.1] Izvērtējot pieteicēja argumentus daļā par kameru pārapdzīvotību, tiesa secināja, ka saskaņā ar lietā iesniegto informāciju kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 28,3 m^2, kamera ir paredzēta maksimāli 10 ieslodzīto izmitināšanai, tādējādi minimālā dzīvojamā platība uz vienu ieslodzīto nav mazāka par 2,83 m^2.

Kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 30,2 m^2, kamera paredzēta deviņu ieslodzīto izvietošanai, tātad uz vienu ieslodzīto minimālā dzīvojamā platība ir 3,36 m^2. Pieteicējs nav norādījis, ka kamerā ir atradies vairāk ieslodzīto, nekā maksimāli pieļaujams.

[9.2] Vienlaikus tiesa secināja, ka pieteicējs kamerā Nr. /kameras numurs/ ir atradies viens, kameras platība ir 10,4 m^2.

Tādējādi tiesa konstatēja, ka pieteicējam kopumā bija nodrošināta platība, kas ir lielāka par kodeksa 77. panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m^2. Tiesa veica papildu pārbaudi šajā daļā un izvērtēja, vai pieteicēja atrašanās šādos apstākļos nevar tikt vērtēta kā cietsirdīga un nežēlīga izturēšanās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3. panta un Satversmes 95. panta izpratnē.

No Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses nav konstatējams, ka platība, kas ir mazāka par 3 m^2 uz vienu ieslodzīto pati par sevi ir vērtējama kā Konvencijas 3. panta pārkāpums, jo gadījumos, kad platība ir robežās no 2,5 m^2 līdz 3 m^2 un netiek konstatēti papildus ierobežojoši apstākļi, pārkāpuma konstatēšanai nav pamata.

Ievērojot minēto, tiesa vērtēja citus papildus apstākļus kopsakarā ar to, ka dzīvojamā platība ir bijusi mazāka par 3 m^2. Cilvēktiesību pārkāpuma izvērtējumā būtisks apstāklis ir pieteicējam nodarītais kaitējums, iestājušos seku objektīvs novērtējums un tiesību aizskāruma ilglaicīgums.

Izvērtējot pieteicēja iebildumus par dabiskā apgaismojuma trūkumu tiesa secināja, ka no lietas materiāliem ir redzams, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ logs ir izbūvēts no stikla rūtīm, izmēri 0,64 x 0,95 m, kopējā platība 1,22 m^2. Pēc minētās loga un telpas platības proporcijas logu izmēri atbilst 9,7 m^2 telpas platībai, kas ir ļoti tuva kameras platībai 10,4 m^2. Kameras Nr. /kameras numurs/ divu logu kopējā platība ir 3,98 m^2. Pēc loga un telpas platības proporcijas logu izmēri atbilst 31,87 m^2 telpas platībai, kas pārsniedz telpas platību 30,2 m^2. Kamerā Nr. /kameras numurs/ logi ir izbūvēti no stikla blokiem, kopējā logu platība 3,02 m^2. Pēc loga un telpas platības proporcijas logu izmēri atbilst 24,19 m^2 telpas platībai, kas ir tuva kopējai kameras platībai (28,3 m^2).

Tiesa atzina, ka pieteicēja iebildumi par nepietiekamo apgaismojumu nav

pamatoti, jo, pat pārsniedzot būvnormatīvos noteiktās prasības, objektīvi nav iespējams nodrošināt dabisko apgaismojumu tādā līmenī, lai varētu pilnībā iztikt bez mākslīgā apgaismojuma.

Eiropas cietumu noteikumu 18.2. apakšpunkta „a" punktā ir noteikts, ka visās ēkās, kurās jādzīvo, jāstrādā vai jāpulcējas ieslodzītajiem logi ir pietiekami lieli, lai ieslodzītie normālos apstākļos varētu lasīt vai strādāt dabiskā apgaismojumā. Ievērojot to, ka pieteicējs ir atradies karantīnas kamerās, nevis dzīvojamā kamerā, uz ko ir īpaši likts uzsvars Eiropas cietumu noteikumos, nav pamata atzinumam, ka pieteicēja tiesības, atrodoties kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ ir tikušas ierobežotas tiktāl, lai šādu rīcību atzītu par spīdzināšanu.

Tajā pašā laikā tiesa atzina par pamatotiem pieteicēja iebildumus par uzturēšanās apstākļiem kamerā Nr. /kameras numurs/. Neskatoties uz to, ka šajā kamerā pieteicējs ir atradies viens un konkrētajā gadījumā nav konstatējama pārapdzīvotība, tiesa atzina, ka pieteicēja ievietošana šajā kamerā ir aizskārusi pieteicēja tiesības. Pieteicējs norādīja, ka faktiski šī kamera nav dzīvojamā, bet kamerā viņš ticis ievietots uz īsu laiku. Kamerā vispār nav bijis mākslīgā apgaismojuma, tikai nakts apgaismojums. Tiesa secināja, ka pieteicējs jau apstrīdēšanas iesniegumā 2012. gada 21. novembrī ir norādījis, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ nav „dienas gaismas, tikai nakts gaisma". No cietuma administrācijas 2013. gada 8. janvāra izziņas izriet, ka kamera Nr. /kameras numurs/ ir aprīkota ar mākslīgā apgaismojuma gaismekli ar divām dienas gaismas spuldzēm 36W katra. No lietā esošajiem fotoattēliem nav konstatējams, vai kamerā ir uzstādīts gaismeklis.

Ievērojot to, ka pieteicējs par apgaismojuma trūkumu ir norādījis jau sākotnējā iesniegumā pārvaldei, bet cietuma administrācija ir sniegusi ziņas pārvaldei jau pieteicēja sūdzības izvērtēšanas procesā, tiesa atzina, ka cietuma izziņā norādītās ziņas var būt atbilstošas aktuālajam stāvoklim uz izziņas iesniegšanas datumu 2013. gada 8. janvāri (kad, iespējams, apgaismojums ir ticis uzstādīts). Tomēr, ņemot vērā, ka lietā nav nekādu citu objektīvu pierādījumu tam, ka mākslīgais apgaismojums kamerā bija, tiesa lielāku ticamību piešķīra pieteicēja argumentam, ka mākslīgais apgaismojums kamerā nav bijis vispār. Novērtējot kameras stāvokli pēc iesniegtajām bildēm, tiesa atzina, ka tās tehniskais stāvoklis atbilst

pieteicēja norādītajam – kamera nav bijusi apdzīvota, bet viņš tajā ir ievietots uz īsu laiku. Ievērojot tiesas iepriekš izdarīto secinājumu par dabiskā apgaismojuma nepietiekamību pašu par sevi ziemas mēnešos un nepieciešamību to kompensēt ar mākslīgo apgaismojumu, tiesa atzina, ka ir apmierināms pieteicēja pieteikums daļā par nepietiekamo apgaismojumu kamerā Nr. /kameras numurs/.

[9.3] Tāpat tiesa atzina par pamatotiem pieteicēja iebildumus pret tualetes formālu norobežojumu kamerā Nr. /kameras numurs/. No lietas materiāliem izriet, ka kamerā ir uzstādīts polietilēna aizslietnis 1,90 m augstumā un tas apstiprinās arī ar objektīviem, lietā esošiem pierādījumiem – fotogrāfijām. Pēc būtības tiesa atzina, ka šāds aizslietnis garantē teorētisku privātumu tualetes apmeklējuma laikā, jo tā izmēri ir pietiekami, tomēr, ievērojot šāda norobežojuma tehnisko izpildījumu un apšaubāmas kvalitātes un noturības konstrukciju (plēve piekārta pie sienām un griestiem ar striķiem) un plēves nenoturību pret gaisa plūsmām, šāds norobežojums ir atzīstams par formālu un nepietiekamu.

Tiesa atzina, ka cietuma faktiskā rīcība ir atzīstama par prettiesisku, un secināja, ka norobežojuma izpildījums pats par sevi liecina, ka norobežojumu kamerā Nr. /kameras numurs/ ir uzstādījuši paši ieslodzītie, bet cietuma administrācija ir pieļāvusi bezdarbību, nenodrošinot minimālo cilvēktiesību ievērošanas prasību izpildi. Tiesa norādīja, ka vismaz daļējs norobežojums no cieta materiāla nav atzīstams par ievērojamu materiālu ieguldījumu, lai atturētos no norobežojuma uzstādīšanas kamerā.

[9.4] Attiecībā uz pieteicēja iebildumiem par nepietiekamu tualetes norobežojumu kamerā Nr. /kameras numurs/ tiesa secināja, ka tie nav pamatoti un noraidāmi. Tiesībsarga vēstulē pieteicējam norādīts, ka 2012. gada 10. augustā tiesībsarga darbinieku vizītes laikā cietumā ir konstatēts, ka karantīnas kamerā ir uzlabots mākslīgais apgaismojums, uzstādīts sanitārā mezgla norobežojums ar durvīm, kameras ir sakoptas, vienīgie tiesībsarga iebildumi ir vērsti uz dabisko apgaismojumu un ventilāciju. Ņemot vērā tiesībsarga secinājumu par tualetes norobežojuma uzstādīšanu karantīnas kamerā un vizuāli novērtējot tā tehnisko izpildījumu, tiesa secināja, ka pieteicēja iebildumi pret tualetes nepietiekamu norobežojumu ir noraidāmi kā tendenciozi, jo pat tiesībsarga vērtējumā šajā daļā pārkāpumi nav tikuši konstatēti.

[9.5] Izvērtējot pieteicēja iebildumus daļā par nepietiekamu kameras ventilāciju kamerā Nr. /kameras numurs/, tiesa secināja, ka pieteicējs cita starp ir norādījis, ka visi kameras biedri smēķēja un viņš bija pakļauts pasīvajai smēķēšanai. Tajā pašā laikā ne no pieteicēja paskaidrojumiem, ne no lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs ir vērsies pie cietuma administrācijas ar lūgumu nodrošināt pieteicēja atrašanos no tabakas dūmiem brīvā telpā. Tiesai nebija pamata secināt, ka normālos apstākļos (ja kamerā netiek smēķēts) mākslīgā ventilācija ir atzīstama par acīmredzami nepietiekamu, jo cietuma koridorā ir darbojusies ventilācijas sistēma un gaisa apmaiņa kamerā ir tikusi nodrošināta caur ventilācijas restēm.

[9.6] Izvērtējot pieteicēja iebildumus daļā par individuālās gultasvietas neierādīšanu, tiesa nonāca pie secinājuma, ka tas nav pamatots. No lietas materiāliem un pieteicēja paskaidrojumiem tiesas sēdē redzams, ka pieteicējs nav vērsies cietuma administrācijā ar sūdzībām par individuālās gultasvietas neierādīšanu, bet pieteicēja izteiktie argumenti ir formāli un nenorāda uz to, ka pieteicējam gulēšana divstāvu gultā radīja tikai diskomfortu gulēšanas laikā naktī. Šādi apsvērumi tiesas ieskatā ir vērtējami kā atsevišķas neērtības, kuras nevar atzīt par tiesību ierobežojumu. Tiesa atzina par pamatotiem pārvaldes argumentus, ka pieteicējam tika ierādīta individuāla gultasvieta. Gultasvietas ierādīšana divstāvu gultā nav uzskatāma par tiesību uz individuālu gultasvietu pārkāpumu.

[9.7] Tiesa atzina, ka ir konstatējama cietuma prettiesiska faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā pieteicēja nenodrošināšana ar pietiekamu apgaismojumu kamerā Nr. /kameras numurs/ laika periodā no 2012. gada 26. oktobra līdz 2012. gada 30. oktobrim un sanitārā mezgla nepietiekamu norobežojumu kamerā Nr. /kameras numurs/ laika periodā no 2012. gada 17. oktobra līdz 2012. gada 18. oktobrim un no 2012. gada 23. oktobra līdz 2012. gada 26. oktobrim.

Nosakot atlīdzību, tiesa ņēma vērā uzturēšanās laiku – desmit dienas, kas nav bijis pārāk ilgs, tomēr, nav bijis arī tik īss, lai pieteicējam nodarīto kaitējumu atzītu par nebūtisku. Tiesa ņēma vērā arī to, ka tiesa noraidījusi lielāko daļu no pieteicēja izvirzītajiem argumentiem par cilvēktiesībām neatbilstošiem apstākļiem cietumā, konstatējot tikai divus pārkāpumus. Tiesa norādīja, ka morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir jākalpo ne tikai kā gandarījumam pieteicējam par tiesību ierobežojumu, bet arī kā preventīvajai funkcijai. Lietā ir konstatēts, ka pret pieteicēju pieļautie pārkāpumi ir saistīti ar tādu apstākļu pastāvēšanu, kuru novēršana nav saistīta ar lieliem materiāliem ieguldījumiem. Tātad konkrētajā gadījumā nav atrodami nekādi racionāli attaisnojumi finansējuma trūkumā, bet iemesli ir meklējami attieksmē pret ieslodzīto uzturēšanās apstākļiem. Vienlaicīgi tiesa secināja, ka ieslodzījumu vietās tiek veikti uzlabojumi, kas ir pozitīvi novērtēti arī tiesībsarga ziņojumos. Šādos apstākļos tiesa atzina, ka pieteicējam nodarītais morālais kaitējums ir būtisks, atbilstošākais atlīdzinājuma veids ir kompensācija naudā, un tās apmērs, ņemot vērā noraidīto apstākļu kopumu, ir nosakāms 250 latu apmērā.

[10] Par Administratīvās rajona tiesas 2013. gada 27. decembra spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteikums, pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos iebildumus.

[10.1] Pārvalde nepiekrīt tiesas secinājumam, ka laika posmā no 2012. gada 17. oktobra līdz 2012. gada 18. oktobrim un no 2012. gada 23. oktobra līdz 2012. gada 26. oktobrim cietuma kamerā Nr. /kameras numurs/ pieteicējam netika nodrošināts sanitārais mezgls, kas būtu pietiekami norobežots no pārējās telpas.

Sanitārais mezgls cietuma kamerā Nr. /kameras numurs/ bija pietiekami norobežots no pārējās telpas, maksimāli aizsargājot personas, tai skaitā arī pieteicēja, privātumu sanitārā mezgla apmeklēšanas laikā. No lietā esošajiem kameras fotoattēliem var secināt, ka sanitārais mezgls ir maksimāli norobežots no visām pusēm, līdz ar to, iestāde nepiekrīt tiesas secinājumam, ka norobežojums bija formāls.

Pārvalde uzskata, ka sanitārā mezgla norobežošana ir saistīta nevis ar to, ka tam ir jānodrošina, lai ieslodzītais vispār nav redzams, bet gan, lai nodrošinātu ar tualetes apmeklējumu saistīto dziļi personisko un intīmo detaļu noslēpšanu no citu

personu acīm.

Pārvalde uzskata par nepamatotu arī tiesas secinājumu, ka minēto norobežojumu izveidojuši paši ieslodzītie. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka minētā kamera ir tranzīta kamera un, ka sanitārā mezgla norobežojums vairākās cietuma tranzīta kamerās ir identisks un ir izveidots no vienādiem materiāliem (necaurspīdīga plēve), tādējādi var secināt, ka materiālu sanitārā mezgla norobežojumam ir nodrošinājusi cietuma administrācija.

[10.2] Turklāt no lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs, atrodoties cietuma kamerā Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, būtu vērsies pie cietuma administrācijas ar sūdzībām par neapmierinošiem uzturēšanās apstākļiem kamerās, proti, par nepietiekami norobežoto sanitāro mezglu un sliktu apgaismojumu. Par šiem apstākļiem pieteicējs sūdzējās tikai pēc tam, kad vairs neatradās minētajās kamerās, tikai 2012. gada 26. novembrī iesniedzot sūdzību pārvaldē.

[11] Pieteicējs paskaidrojumā par pārvaldes apelācijas sūdzību norāda, ka uzskata to par nepamatotu un noraidāmu, jo pirmās instances tiesa, izskatot lietu daļā, ar kuru apmierināts pieteicēja pieteikums, ir izvērtējusi visus lietas būtiskos apstākļus.

[12] Pieteicējs iesniedza pretapelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013. gada 27. decembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums.

Pretapelācijas sūdzībā norādīts, ka tualetes telpas nebija nodrošinātas ar sēdpodiem, bija netīras un nepatīkami smakoja, dabiskās vajadzības bija jākārto tupot, kā dēļ tirpa un sāpēja kājas. Dabiskā apgaismojuma trūkumu kamerā Nr. /kameras numurs/ var redzēt fototabulā Nr. 17. Pieteicējs lūdz ņemt vērā, ka kamerā ir tikai viens dienas gaismeklis. Savukārt kameras Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ ir aprīkotas ar divstāvu gultām, kuras ir savienotas kopā. Pieteicējam bija jāguļ vienā no tādām gultām, kad blakus gulēja cits ieslodzītais.

[13] Izskatot lietu saistībā ar pārvaldes apelācijas sūdzību un pieteicēja pretapelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2016. gada 12. janvāra spriedumu noraidīja pieteikumu.

Ar Senāta 2016. gada 30. novembra spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 12. janvāra spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[14] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 16. aprīļa spriedumu, izvērtējot pārvaldes 2013. gada 14. jūnija lēmumā Nr. 1/15.2-M/964 iestādes konstatētos un pieteicēja apstrīdētos apstākļus, pieteicēja pieteikums tika daļēji apmierināts, balstoties uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[14.1] Pieteicējs lūdz atzīt par prettiesisku cietuma faktisko rīcību par nepietiekamu ventilāciju un dabisko apgaismojumu, sanitārā mezgla nepienācīgu norobežošanu un klozetpoda neesību, pārapdzīvotību, atsevišķas gultas vietas neesību kamerā Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, kā arī nepietiekamu ventilāciju un apgaismojumu, sanitārā mezgla nepienācīgu norobežošanu, izlietnes nenorobežošanu, pārapdzīvotību, atsevišķas gultasvietas neesību un gultasvietu divstāvu gultas otrajā stāvā kamerā Nr. /kameras numurs/, kā arī par kameras Nr. /kameras numurs/ slikto tehnisko stāvokli un antisanitārajiem apstākļiem tajā.

Pieteicējs kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās laika periodā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim, kamerā Nr. /kameras numurs/ – no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim, kamerā Nr. /kameras numurs/ – no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ – no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim, no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim un no 2013. gada 11. janvāra līdz 2013. gada 15. janvārim.

[14.2] Izvērtējot pārapdzīvotības aspektu kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, no Daugavgrīvas cietuma administrācijas iesniegtajām ziņām par kameru kopējo platību un notiesāto skaitu tajās tiesa konstatēja, ka kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 11,4 m^2 un tā ir paredzēta četru ieslodzīto uzturēšanai. Laika periodā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās trīs notiesātie. Tādējādi vienam notiesātajam bija nodrošināta platība – 3,80 m^2, kas ir lielāka par kodeksa 77. panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m^2 uz vienu ieslodzīto. Kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 28,3 m^2 un tā ir paredzēta desmit ieslodzīto uzturēšanai. Laika periodā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās deviņi notiesātie. Tādējādi vienam notiesātajam bija nodrošināta platība – 3,14 m^2, kas ir lielāka par kodeksa 77. panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m^2 uz vienu ieslodzīto. Kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 14,7 m^2 un tā ir paredzēta piecu ieslodzīto uzturēšanai. Laika periodā no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās pieci notiesātie. Tādējādi vienam notiesātajam bija nodrošināta platība – 2,94 m^2, kas ir lielāka par kodeksa 77. panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m^2 uz vienu ieslodzīto.

Tiesa secināja, ka pieteicējam izvērtējamā laika periodā kopumā bija nodrošināta platība, kas ir lielāka par kodeksa 77. panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m^2, un norādīja, ka tādējādi formāli ir atzīstams, ka cietuma administrācijas rīcība atbilst nacionālā normatīvā akta prasībām par minimālo dzīvojamo platību vienam ieslodzītajam.

[14.3] Tiesa papildus veica pārbaudi šajā daļā un izvērtēja, vai pieteicēja atrašanās šādos apstākļos nevar tikt vērtēta kā cietsirdīga un nežēlīga izturēšanās Konvencijas 3. panta un Satversmes 95. panta izpratnē.

Tiesa atsaucās uz Senāta 2012. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA?189/2012 15. punktu, kurā Senāts ir atsaucies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas secinājumiem un atsaucēm uz citām Eiropas Cilvēktiesību tiesas izskatītajām lietām, un Satversmes tiesas 2000. gada 30. augusta sprieduma lietā Nr. 2000-03-01 5. punktu.

Tiesa secināja, ka par minimālām prasībām ieslodzīto dzīvojamai platībai ir atzīstama platība ne mazāka par 4 m^2 vai platība robežās no 3 līdz 4 m^2, ja uzturēšanās apstākļi netiek papildus apgrūtināti.

Izvērtējot kameru Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ kopējo platību, tiesa atzina, ka iepriekš norādītās vidējās platības rādītāji ir atbilstoši kodeksa normām un nav pamata atzīt šādu platību par nepietiekamu un neatbilstošu atbilstoši Satversmes 95. pantā un Konvencijas 3. pantā garantētajām pamattiesībām. Šādu secinājumu neietekmē arī tas, ka no dzīvojamās platības saskaņā ar cietuma izziņu nav atņemta sanitārā mezgla platība, jo vidējā dzīvojamā platība uz vienu ieslodzīto ir pietiekami liela un neatstāj būtisku ietekmi uz kopējo pārapdzīvotības aspektu.

Izvērtējot kameras Nr. /kameras numurs/ kopējo platību, tiesa secināja, ka laika periodā no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim, kad pieteicējs atradās minētajā kamerā, uz vienu ieslodzīto ir bijusi nodrošināta platība mazāka par 3 m^2, līdz ar to ir konstatējama prettiesiska Daugavgrīvas cietuma faktiskā rīcība, kā to pamatoti konstatējusi un atzinusi pārvalde 2013. gada 14. jūnija lēmumā Nr. 1/15.2-M/964.

[14.4] Izvērtējot ventilācijas un dabiskā apgaismojuma pietiekamību kamerās Nr. /kameras numurs/, /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, tiesa secināja, ka nav strīda par to, ka kamerās ir stikla bloku logs (kamerā Nr. /kameras numurs/ ir divi stikla bloku logi), kas nav atverams, ka ventilācija kamerā ir ierīkota. Pieteicēja ieskatā ventilācija nav pietiekama, jo ventilācija ir ļoti vāja, līdz ar to savu funkciju praktiski nepilda.

No cietuma sniegtās informācijas izriet, ka kamerās ir ierīkota gan mākslīgā gaisa izsūcējventilācija, kas ir darba kārtībā, gan dabiskā izsūcējventilācija, kas nodrošina vilkmi uz āru. Tiesa nav konstatējusi kameru nepietiekamu ventilāciju, ņemot vērā cietuma sniegto informāciju, ka kamerā gaisa apmaiņu nodrošina gaisa izsūcējventilācija. Pieteicējs tiesas sēdē nenorādīja, ka būtu vērsies ar sūdzību pie cietuma administrācijas par to, ka kamerās nedarbojas mākslīgā ventilācija. Uz šādiem apstākļiem pieteicējs netika norādījis ne iesniegumā pārvaldei, ne pieteikumā tiesai. Pieteicēja apgalvojumi par ventilācijas nepietiekamību ir nekonkrēti un subjektīvi. Tie ir nepietiekami, lai konstatētu pārkāpumu.

No lietā esošajiem fotoattēliem redzams, ka kamerās logi ir no stikla blokiem, atbilstoši cietuma sniegtajai informācijai logi nav atverami. Lai arī stikla bloki nav caurskatāmi, tie laiž cauri dabisko apgaismojumu, taču daudz vājāk nekā logs ar stikla rūti. Tiesas ieskatā šāds dabiskā apgaismojuma līmenis nav pietiekošs, lai bez redzes piepūles, piemēram, varētu lasīt.

Dabiskā apgaismojuma nepietiekamību kamerā, kurā nav stikla loga, bet ir iemūrēti stikla bloki, vispārīgi varētu vērtēt kā būtisku. Tomēr izskatāmajā gadījumā, izvērtējot lietā esošos fotoattēlus, tiesa konstatēja, ka dienas gaisma, lai gan ierobežotā daudzumā, tomēr ieplūst kamerā. Tiesa ņēma vērā arī to, ka pieteicējs strīdus kamerās neatradās tik ilgstoši, lai dienas gaismas nepietiekamība varētu radīt jūtamas sekas. Dabiskā apgaismojuma nepietiekamību kamerā varētu vērtēt kā būtisku, ja pieteicējs minētajās kamerās būtu ievietots ilgstoši. Izskatāmajā gadījumā pieteicēja strīdus kamerā pavadītais laika posms bija neilgs – trīs diennaktis (katrā no minētajām kamerām pieteicējs uzturējās vienu diennakti, turklāt ar pietiekoši lielu laika atstarpi starp atrašanos minētajās kamerās). Dabiskā apgaismojuma iespējamo trūkumu pieteicējs varēja kompensēt ar mākslīgo apgaismojumu. Atbilstoši cietuma sniegtajai informācijai mākslīgo apgaismojumu kamerās Nr. /kameras numurs/ nodrošina divi dienas gaismekļi ar divām spuldzēm (2 x 36W) katrā un nakts gaismeklis ar vienu spuldzi ar 25W jaudu, kas, ņemot vērā kameras platību 28,3 m^2, tiesas ieskatā ir pietiekams. Savukārt kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ mākslīgo apgaismojumu nodrošina dienas gaismeklis ar divām spuldzēm (2 x 36W) un nakts gaismeklis ar vienu spuldzi ar 25W jaudu, kas, ņemot vērā kameru platību – 14,7 m^2 un 11,4 m^2, tiesas ieskatā ir pietiekams. Iebildumus par mākslīgā apgaismojuma nepietiekamību kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ pieteicējs nav izteicis.

Līdz ar to tiesa atzina, ka nav konstatējama cietuma prettiesiska faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā iespējas nenodrošināšana pieteicējam atrasties kamerā, kurā ir pietiekama ventilācija un dabiskais apgaismojums.

[14.5] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par klozetpoda neesību un nepietiekamu sanitārā mezgla norobežojumu kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, tiesa norādīja, ka no pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā un pieteikumā tiesai norādītā izriet, ka pārkāpums izpaudies tādējādi, ka kamerās nav klozetpoda, bet ir tikai caurums grīdā, kas ir pazemojoši, jo dabiskās vajadzības ir jānokārto tupus, kas rada neērtības. Savukārt tualetes norobežojums nenodrošina pieteicējam pietiekamu privātumu tualetes apmeklējuma laikā.

Apstāklis, ka kamera nav aprīkota ar klozetpodu, bet gan ar grīdas tualeti, tiesas ieskatā nav vērtējams kā cieņu pazemojošs, lai gan arī šāda veida tualete var izraisīt subjektīvu nepatiku. Izvērtējot lietā cietuma sniegto informāciju kopsakarā ar lietā esošajos fotouzņēmumos redzamo, tiesa nekonstatēja, ka tualetes norobežojums minētajās kamerās būtu formāls. Proti, no lietas materiāliem secināms, ka sanitārie mezgli kamerās ir norobežoti ar koka aizslietņiem 1,5–1,6 m augstumā no grīdas. No lietā esošās tiesībsarga atbildes pieteicējam izriet konkrēti tiesībsarga novērojumi un secinājumi par sanitāro mezglu norobežojumu pietiekamību karantīnas kamerās, bet tajā norādīts par sanitāro mezglu norobežojumu tikai no vienas puses, bet izskatāmajā gadījumā strīdus periodā sanitārie mezgli jau bija norobežoti no visām pusēm, līdz ar to tiesa secināja, ka minētie tiesībsarga secinājumi nav attiecināmi uz konkrēto gadījumu. Savukārt tiesībsarga 2013. gada 27. augusta ziņojumā attiecībā uz karantīnas kamerām iebildumi pret to sanitāro mezglu norobežojumu nav norādīti.

[14.6] Izskatāmajā gadījumā ir jāņem vērā, ka sanitārais mezgls ir norobežots no visām pusēm. Tiesas ieskatā minētajās kamerās esošais tualetes norobežojums nodrošina pietiekamu privātumu tās apmeklējuma laikā. Pieteicēja arguments par pilnīgu tualetes apmeklētāja nosegšanu nav vērtējams tādā nozīmē, ka aizslietņa augstumam ir jābūt pietiekamam, lai aizsegtu

ieslodzīto pilnā augumā, bet gan atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai nozīme ir tam apstāklim, vai sanitārais mezgls ir norobežots no visām pusēm un nav pārredzams no neaizsegtas malas. Tiesa uzskatīja, ka aizslietņa augstums vidēji pusotra metra augstumā, kas vidusmēra auguma cilvēkam nodrošina aizsegu apmēram krūšu līmenī vai pat augstāk, ir atzīstams par pietiekamu un nerada tiesību aizskārumu tualetes apmeklējuma laikā. Līdz ar to tiesa atzina, ka šajā aspektā nav konstatējama cietuma prettiesiska faktiskā rīcība.

[14.7] Pieteicējam bija ierādīta atsevišķa gultasvieta kamerā Nr. /kameras numurs/, kurā bija četras divstāvu gultas un viena atsevišķi stāvoša gulta.

Pieteicējs nav vērsies pie cietuma administrācijas ar lūgumu nodrošināt viņam atsevišķi stāvošu gultasvietu.

Sūdzībā pārvaldei un pieteikumā pieteicējs ir izteicis neapmierinātību ar to, ka viņam gultasvieta bijusi ierādīta gultas otrajā stāvā.

Tiesa norādīja, ka tas apstāklis, ka gultas ir izvietotas divos līmeņos, nav uzskatāms par pazemojošu vai cilvēka cieņu aizskarošu. Izņēmums ir gadījums, ja ieslodzītajai personai objektīvu iemeslu dēļ (piemēram, sava veselības stāvokļa dēļ) ir grūti nokļūt gultas otrajā stāvā, kas izskatāmajā gadījumā nav konstatējams.

Tiesas sēdē pieteicējs ir paskaidrojis, ka iebilst pret divstāvu gultu tāpēc, ka uzkāpšana gultas otrajā stāvā viņam radījusi neērtības, taču tās nav bijušas saistītas ar viņa fizisko vai veselības stāvokli. Pieteicējs uzskata, ka tika pārkāpts arī viņa privātums, jo zem viņa gultas gulējis cits ieslodzītais.

Tiesa konstatēja, ka uz šādiem apstākļiem pieteicējs nav norādījis sūdzībā

pārvaldei. Līdz ar to iestādei nav radusies iespēja tos izvērtēt, tādēļ arī tiesa minētos apstākļus nevērtēja.

[14.8] Tiesa atzina par pamatotiem pieteicēja celtos iebildumus par sanitārā mezgla norobežojumu kamerā Nr. /kameras numurs/. Aplūkojot lietā esošos fotoattēlus, tiesa secināja, ka ierīkotais plēves aizslietnis tikai teorētiski garantēja privātumu tualetes apmeklējuma laikā. Lai arī aizslietņa izmēri bija pietiekami, tomēr, ievērojot norobežojuma tehnisko izpildījumu, apšaubāmās kvalitātes un noturības konstrukciju (plēve piekārta pie sienām un griestiem ar auklu), kā arī plēves nenoturību pret gaisa plūsmām, tiesa atzina norobežojumu par nepiemērotu un nepietiekamu. Tiesa norādīja, ka norobežojums no cieta materiāla nav atzīstams par tik ievērojamu ieguldījumu, lai atturētos no pienācīga norobežojuma ierīkošanas.

Norādītajā daļā tiesa atzina par prettiesisku cietuma administrācijas faktisko rīcību.

[14.9] Tiesa atzina, ka pieteicēja iebildumi pret to, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ nebija norobežotas izlietnes, ir pārāk vispārīgi un nekonkrēti. Pieteicējs nav paskaidrojis, kādā veidā izpaudies viņa tiesību aizskārums.

Pieteicējs ir cēlis iebildumus arī par kameras Nr. /kameras numurs/ tehnisko stāvokli un to, ka telpā bijuši antisanitāri apstākļi, ēdiens ticis izsniegts pa lodziņu, zem kura bijis piestiprināts atkritumu spainis. No kameras Nr. /kameras numurs/ griestiem un sienām biris apmetums, grīdā bijuši caurumi, bet grīdas un sienu krāsa – nolupusi.

Tiesa atzina, ka, vērtējot katru atsevišķi no minētajiem apstākļiem, nebūtu pamata konstatēt pārkāpumu, taču tiesa ņēma vērā to, ka sanitārajam mezglam nebija ierīkots pienācīgs aizslietnis. Tiesa uzskatīja, ka ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā pieteicēja ievietošana kamerā Nr. /kameras numurs/, nenodrošinot pieteicējam pietiekamu sanitārā mezgla norobežojumu un pienācīgus apstākļus.

[14.10] Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 92. pantu, tiesa norādīja, ka lietā ir konstatēta prettiesiska cietuma rīcība, kas izpaudusies kā atbilstošas dzīvojamās platības nenodrošināšana pieteicējam kamerā Nr. /kameras numurs/ laika periodā no 2013. gada 15. līdz 16. janvārim un kā pieteicēja izvietošana kamerā Nr. /kameras numurs/ laika periodā no 2012. gada 23. līdz 27. novembrim, no 2013. gada 4. līdz 7. janvārim un no 2013. gada 11. līdz 15. janvārim, nenodrošinot pietiekamu sanitārā mezgla norobežojumu un pienācīgus sadzīves apstākļus.

Tiesa secināja, ka nav iespējams situāciju pavērst atpakaļ, jo norādītos apstākļus pieteicējs jau ir izcietis, tādēļ pieteicējam nodarītais morālais kaitējums ir atlīdzināms naudas izteiksmē 100 *euro* apmērā.

[15] Pieteicējs par Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 16. aprīļa spriedumu daļā, kurā pieteikums noraidīts, iesniedza apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzībā norādīts turpmāk minētais.

[15.1] Tiesa sprieduma motīvu daļā konstatēja prettiesisku faktisko rīcību kopsakarā ar kameras tehnisko stāvokli un sanitārajiem apstākļiem, tomēr tas sprieduma rezolutīvajā daļā nav norādīts. Tādējādi pieteicējam nav nepārprotami skaidrs – ir vai nav konstatēts pārkāpums.

[15.2] Tiesa nav pilnīgi novērtējusi pierādījumus, jo pieteicējam, neprotot valsts valodu, liegta iespēja norādīt un konkretizēt visus apstākļus lietā. Pieteicējam nav juridisko zināšanu, un cietumā nebija pieejams tulks. Tiesa nav arī izskatījusi tiesībsarga atzinumu kā rakstveida pierādījumu lietā, lai gan tiesībsargs ir no administratīvā procesa dalībniekiem neatkarīga un cilvēktiesību jautājumos kompetenta institūcija.

[15.3] Pieteicējs attiecībā uz tiesas norādīto, ka viņš karantīnas kamerā bija neilgi – trīs diennaktis, lūdz ņemt vērā Administratīvās rajona tiesas 2012. gada 14. marta spriedumu lietā Nr. A420525811, kurā apgaismojuma un ventilācijas nenodrošināšana kamerā Nr. /kameras numurs/ trīs diennaktis ir atzīta kā prettiesiska. Arī tiesībsarga 2013. gada atzinumā konstatēts, ka pastāv nepietiekams apgaismojums un ventilācija, un turēšana šādos apstākļos kaut tikai uz neilgu laiku tomēr pārkāpj Konvencijas 3. pantu.

Gan pārvalde 2013. gada 8. oktobra vēstulē Nr. 1/1.1-7393, gan cietums 2013. gada 4. oktobra vēstulē Nr. 5/1-8517 atzīst par nepietiekamu apgaismojumu un ventilāciju un norāda, ka 2013. gada beigās karantīnas kamerās tiks pabeigti attiecīgi remontdarbi.

No fotogrāfijas Nr. 25, ko tiesa nav ņēmusi vērā, ir redzams, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ ir ļoti tumšs un no loga

tiek tikai neliels dabiskais apgaismojums.

[15.4] Pieteicēja 2013. gada 13. februāra iesniegumu no krievu valodas uz latviešu valodu tulkoja un uzrakstīja kameras biedrs. Pieteicējs nevarēja konkretizēt visus apstākļus, tostarp par nenodrošināšanu ar atsevišķu gultasvietu, jo slikti pārzina latviešu valodu, ko pierāda Valsts izglītības satura centra 2013. gada 24. septembra vēstule Nr. 1-12/1025.

Pieteicējs prasījumu krievu valodā konkretizēja tiesas sēdē, ko tiesa nav ņēmusi vērā.

Ja arī pārvalde nesaprata pieteicēja aizskartās tiesības attiecībā uz gultasvietu, tad tā varēja pieprasīt no pieteicēja rakstisku paskaidrojumu. Minēto pārvalde varēja paspēt izdarīt, jo izskatīja sūdzību četrus mēnešus. Turklāt pārvalde jau četrus gadus ignorēja tiesībsarga 2013. gada atzinumā konstatēto (kas pirmoreiz konstatēts jau 2010. gadā), ka divas gultas, kuras ir sabīdītas kopā, ir uzskatāmas par pārkāpumu.

Pieteicējs 2013. gada 13. februāra iesniegumā pārvaldei bija norādījis uz to, ka nav nodrošināta atsevišķa gulta un ka viņam jāguļ otrajā stāvā. Kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ bija sabīdītas kopā divas gultas, kā arī pieteicējam bija jāguļ blakus durvīm. Minēto pieteicējs precizēja arī tiesas sēdē.

[15.5] Tiesa nav objektīvi izskatījusi pierādījumus un nav ņēmusi vērā tiesu judikatūru attiecībā arī uz sanitārā mezgla norobežojumu kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ un par betona caurumu grīdā.

Norāde spriedumā par to, ka sanitārais mezgls ir norobežots ar koka aizslietni 1,5–1,6 m augstumā no grīdas, neatbilst lietas faktiskajiem apstākļiem. No cietuma 2014. gada 3. janvāra atbildes Nr. 5/1-M/3125 izriet, ka koka aizslietnis ir 125 cm un betona cauruma augstums no grīdas ir 30–40 cm. Proti, faktiski norobežojums ir 95–85 cm.

Pieteicējam, izmantojot tualeti, bija jātup, no kā savukārt sāpēja un tirpa kājas. Minētais bija cieņu pazemojoši un aizskāra pieteicēja tiesības uz tualetes ar klozetpodu apmeklējumu.

[15.6] Pieteicējam, katru dienu veicot ķermeņa daļēju higiēnu pie nenorobežotām cietuma kameru izlietnēm, bija jāizģērbjas citu ieslodzīto un cietuma administrācijas priekšā, lai gan, iespējams, pieteicējam ir kompleksi vai pastāv citi apstākļi.

[15.7] Tiesa nepamatoti piemērojusi pieteicējam dzīvojamo platību 3 m^2, nevis – 4 m^2, kas ir pretrunā ar Senāta 2012. gada 22. jūnija spriedumu lietā Nr. SKA–189/2012, kaut gan tiesa konstatēja arī citus necilvēcīgus apstākļus kamerā Nr. /kameras numurs/.

Tiesībsargs vairākkārt ir konstatējis Daugavpils nodaļas pārapdzīvotību, kā arī kamerā Nr. /kameras numurs/ bija deviņi ieslodzītie, lai gan no fotoattēla Nr. 8 redzamas tikai sešas gultas.

[15.8] Tiesībsargs 2014. gada 24. februāra atbildē Nr. 6-1/359 norāda, ka par vizītē konstatētajiem pārkāpumiem sniegs atzinumu, kā arī pārvalde 2013. gada 8. oktobra atbildē Nr. 1/1.1-7393 un cietums 2013. gada 4. oktobra atbildē Nr. 5/1-8517 atzīst, ka tiem ir jāizpilda tiesībsarga rekomendācijas par cilvēktiesību pārkāpumiem. Savukārt tiesa nav atsaukusies uz lietā esošo pierādījumu – tiesībsarga 2013. gada 27. augusta atzinumu Nr. 1-5/234, kurā norādīts uz apgaismojuma un ventilācijas pārkāpumiem karantīnas kamerā.

[15.9] Pieteicējam noteikta netaisnīga morālā kaitējuma kompensācija 100 *euro* apmērā, tas ir, 8 *euro* dienā par to, ka valsts iestāde pārkāpusi viņa pamattiesības un minimālās cilvēktiesības. Pieteicēja ieskatā šāda kompensācija pārvaldi arī neatturēs no cilvēktiesību pārkāpumiem nākotnē.

Pieteicējs lūdz ņemt vērā: 1) Administratīvās rajona tiesas 2012. gada 29. maija spriedumu lietā Nr. A420480011 (personai par tās piecu dienu turēšanu necilvēcīgos apstākļos morālais kaitējums novērtēts Ls 500 apmērā); 2) Administratīvās apgabaltiesas 2012. gada 11. maija spriedumu lietā Nr. A42974609 (personai par tās desmit dienu turēšanu necilvēcīgos apstākļos morālais kaitējums novērtēts Ls 500 apmērā); 3) Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 4. maija spriedumu lietā „Kadiķis pret Latviju" (personai par 15 dienu pavadīšanu necilvēcīgos apstākļos soda izolatorā nemantiskais kaitējums noteikts 7000 *euro* apmērā).

[16] Pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 16. aprīļa spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts daļēji.

Apelācijas sūdzībā norādīts turpmāk minētais.

[16.1] Pārvalde, pamatojoties uz Satversmes tiesas 2010. gada 20. decembra spriedumā lietā Nr. 2010-44-01 atzīto, uzskata, ka sanitārais mezgls kamerā Nr. /kameras numurs/ bija pietiekami norobežots no pārējās telpas, maksimāli aizsargājot pieteicēja privātumu sanitārā mezgla apmeklēšanas laikā.

No lietā esošajiem fotoattēliem secināms, ka sanitārais mezgls ir maksimāli norobežots no visām pusēm un tas nav bijis formāls.

Tiesas secinājums, ka konkrētais sanitārā mezgla norobežojuma izpildījums ir apšaubāmas kvalitātes pašas konstrukcijas nenoturības un aizslietņa nenoturības pret gaisa plūsmām ziņā, nav pamatots ar objektīviem un pārbaudāmiem pierādījumiem, kā arī pieteicējs uz to, k

a šāda konstrukcija būtu nedroša vai arī nenoturīga, nav norādījis.

Kamerās nav konstatētas tādas gaisa plūsmas, kuras apdraudētu sanitārā mezgla norobežojošo konstrukciju. Pārvalde atsaucas uz Administratīvās rajona tiesas 2013. gada 21. marta spriedumā lietā Nr. A420470112 atzīto, ka būtiski ir tas, vai norobežojums pilda savu funkciju, proti, norobežo personu tualetes apmeklējuma laikā no pārējās telpas un pietiekamā līmenī slēpj minētā apmeklējuma intīmās detaļas.

Cietuma administrācija tranzītkameru sanitāro mezglu norobežošanai iegādājās necaurspīdīgu plēvi, kuras augšējā mala tiek cauršūta tā, lai aizslietni varētu droši un ērti izmantot. Nolietojošos aizslietņus (plēves) nomaina cietuma mantzinis,

saņemot no ieslodzītajiem rakstveida iesniegumus. Lietā nav pierādījumu, kas apliecinātu, ka pieteicējs būtu vērsies pie cietuma administrācijas ar šāda satura sūdzību.

Tiesībsarga 2011. gada 12. oktobra atzinumā Nr. 6-8/648 un 2013. gada 27. augusta atzinumā Nr. 1-5/234 nevienā no kamerām, tostarp kamerā Nr. /kameras numurs/, nav konstatētas problēmas ar sanitārā mezgla norobežojumiem. Turklāt secināms, ka tiesu prakse nav vienveidīga, jo, piemēram, lietā Nr. A420369413 līdzīgi tika vērtēti uzturēšanās apstākļi, tostarp sanitārā mezgla norobežojums, kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 31. oktobra līdz 2012. gada 6. novembrim (tas ir, neilgu laiku pirms tam, kad tur atradās arī pieteicējs), taču Administratīvā rajona tiesa 2013. gada 18. decembra spriedumā nekonstatēja, ka sanitārā mezgla norobežojums būtu bijis nepietiekams.

[16.2] No sprieduma neizriet, ka tiesa būtu vērtējusi un pamatojusi savus secinājumus par to, ka pieteicēja norādītais kameras tehniskais stāvoklis un antisanitārie apstākļi atbilstu lietas faktiskajiem apstākļiem.

Ieslodzītajiem, kuri uzturu saņem kamerās, ēdiens tiek piegādāts termosos. Ēdiena dalītājs pirms ēdiena izsniegšanas ārpus kameras ievieto to traukos, kurus savukārt izsniedz caur speciālo barošanas lodziņu, kas ievietots durvīs, un kamerā uztura lietošanai ir paredzēts galds. Turklāt no fotoattēliem, kas uzņemti 2012. un 2013. gadā, redzams, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ zem barošanas lodziņa durvīs nav atkritumu tvertnes, kā to apgalvo pieteicējs. Trauku nodošana caur lodziņu notiek dažu sekunžu laikā, kas nerada apdraudējumu pasniegtajam ēdienam antisanitāro apstākļu aspektā.

Nelielā kosmētiskā remonta nepieciešamība (krāsojuma atjaunošana) pati par sevi tik īslaicīgā laikā (pieteicējs kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās ne ilgāk kā piecas diennaktis) nerada būtisku viņa subjektīvo tiesību aizskārumu. Kameras tehniskais stāvoklis nav kritisks, jo nav konstatēts, ka grīdā būtu caurumi un birtu apmetums.

Ņemot vērā to, ka pārvalde jau sākotnējā administratīvā procesa stadijā lēmumā atzina Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicējam pietiekamu dzīvojamo platību kamerā Nr. /kameras numurs/ laika periodā no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim par prettiesisku, tad lietā par minēto, pieteicējam pārsūdzot lēmumu tiesā, vairs nepastāvēja strīds.

Līdz ar to arī tiesai šī pieteicēja pieteikuma daļa vairs nebija jāvērtē, un secīgi tiesa nepamatoti noteikusi pieteicējam nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu 100 *euro* apmērā.

Vienlaikus pārvalde norāda, ka, nosakot atlīdzinājuma apmēru, ir svarīgi ņemt vērā personas līdzdalību kaitējuma nodarīšanā. Ja ieslodzīto neapmierina uzturēšanās apstākļi ieslodzījumā, ieslodzītais par minēto pēc iespējas ātrāk informēs cietuma administrāciju. No lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs, atrodoties kamerā Nr. /kameras numurs/, būtu vērsies ar sūdzībām par neapmierinošiem uzturēšanās apstākļiem (nepietiekami norobežoto sanitāro mezglu u.c.).

Ņemot vērā minēto un visu apstākļu kopumu, pieteicēja vecumu un veselības stāvokli un to, ka pieteicējs strīdus kamerās atradās salīdzinoši neilgu laiku, atbildētāja uzskata, ka pieteicējam, iespējams, nodarītais tiesību aizskārums nesniedzās pāri tam, kas neizbēgami saistīts ar ciešanām vai pazemojumu, ko radīja viņam noteiktais brīvības ierobežojums.

[17] Pieteicējs paskaidrojumā par pārvaldes apelācijas sūdzību norādījis, ka apelācijas sūdzība ir noraidāma. No fotoattēla Nr. 23 redzams, ka no sāniem tualetes telpa ir pārredzama un tā ir formāli norobežota. No fotoattēliem arī redzams, ka atkritumu kaste ir piemetināta pie restēm vietā, kur ir jāsaņem ēdiens, no griestiem uz galda un pārtikas produktiem krīt apmetums, kā arī citi tehniskie apstākļi ir kritiski. Pieteicējs nepiekrīt, ka pārvalde rakstveidā atvainojās par tās atzītajiem kamerā Nr. /kameras numurs/ pieļautajiem pārkāpumiem, kā arī nepiekrīt tiesas piespriestajiem 100 *euro*, kas ir tikai daļēja kompensācija.

[18] Pārvalde paskaidrojumā par pieteicēja apelācijas sūdzību norādījusi, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir noraidāma. Pieteicēja valsts valodas zināšanu līmenis ir pietiekošs, lai rakstveidā konsekventi izklāstītu visus apstākļus, kurus viņš uzskatīja par būtiskiem un kurus vēlējās, lai iestāde un tiesa izvērtētu. Līdz ar to tiesa pamatoti nevērtēja tos apstākļus, kurus pieteicējs sākotnēji nenorādīja pārvaldei adresētajā iesniegumā. Konkrētie apstākļi sākotnējā administratīvā procesa stadijā nav izvērtēti, tas ir, attiecībā uz tiem nav ievērota obligātā ārpustiesas izskatīšanas kārtība.

[19] Izskatot lietu saistībā ar pārvaldes un pieteicēja apelācijas sūdzībām par pirmās instances tiesas spriedumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2015. gada 22. decembra spriedumu pieteikumu noraidīja.

Ar Senāta 2016. gada 30. novembra spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 22. decembra spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[20] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 21. decembra lēmumu administratīvās lietas apvienotas vienā tiesvedībā.

Izskatot lietu sakarā ar pārvaldes un pieteicēja apelācijas sūdzībām par pirmās instances tiesas 2014. gada 16. aprīļa spriedumu un 2013. gada 27. decembra spriedumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2017. gada 23. marta spriedumu pieteikumu noraidīja.

Ar Senāta 2018. gada 16. novembra spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2017. gada 23. marta spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[21] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 8. janvāra lēmumu administratīvās lietas apvienotas vienā tiesvedībā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[22] Ievērojot to, ka gan pārvalde, gan pieteicējs ir pārsūdzējuši pirmās instances tiesas 2013. gada 27. decembra un 2014. gada 16. aprīļa spriedumus tiem nelabvēlīgajā daļā, kā arī to, ka ar Senāta 2018. gada 16. novembra spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2017. gada 23. marta spriedums atcelts pilnībā, Administratīvajai apgabaltiesai pēc būtības ir jāizskata apvienotajā lietā pieteicēja izteiktie prasījumi par Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, kas izpaudusies kā cilvēktiesībām atbilstošu sadzīves apstākļu nenodrošināšana pieteicējam Daugavgrīvas cietuma kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, kā arī ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Vienlaikus, ievērojot to, ka ar Senāta 2017. gada 28. aprīļa spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 17. jūlija spriedums atcelts daļā, ar kuru noraidīts pieteikums daļā par Daugavgrīvas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot atbilstošus pastaigu laukumus, atzīšanu par prettiesisku un ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu, bet pārējā daļā Administratīvās apgabaltiesas spriedums atstāts negrozīts, apgabaltiesai šajā lietā ir jāizskata pieteicēja pieteikums pēc būtības daļā par atbilstošu pastaigu laukumu nenodrošināšanu un ar to saistītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

I

[23] Vispirms apgabaltiesa izvērtē pieteicēja pieteikumu daļā par turēšanas apstākļiem cietumā kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/.

Saskaņā ar cietuma sniegto informāciju, pieteicējs laika posmā, par kuru lietā ir strīds saistībā ar uzturēšanās apstākļiem, atradās šādās Daugavgrīvas cietuma kamerās:

1) karantīnas kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 26. oktobra līdz 2012. gada 30. oktobrim (kopā 5 dienas),

2) Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim (kopā 2 dienas),

3) Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 16. novembra līdz 2012. gada 20. novembrim un no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim (kopā 7 dienas),

4) Nr. /kameras numurs/ laika periodā no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim (kopā 2 dienas).

5) Nr. /kameras numurs/ laika periodā no 2012. gada 17. oktobra līdz 2012. gada 18. oktobrim, no 2012. gada 23. oktobra līdz 2012. gada 26. oktobrim, no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim, no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim un no 2013. gada 11. janvāra līdz 2013. gada 15. janvārim (kopā 20 dienas).

[24] Pieteicējs norāda, ka ilgstošā laika periodā ir turēts ieslodzījumā tādos apstākļos, kas ir nepieļaujami un nav savienojami ar cilvēktiesībām, proti:

1) karantīnas kamerā Nr. /kameras numurs/ nav bijis dabiskais un mākslīgais apgaismojums (logi nav verami);

2) kamerā Nr. /kameras numurs/ netika nodrošināta dabiskā ventilācija, jo abi logi ir stikla bloki, kas nav atverami, un mākslīgā ventilācija (nepietiekama), nav bijis dabiskais apgaismojums, kamerā ir divstāvu gultas un pieteicējam netika nodrošināta atsevišķa gulta, sanitārais mezgls norobežots ar koka aizslietni, kura augstums 1 m, sanitārais mezgls aprīkots ar grīdas tualeti, bez vāka un neatbilstošā augstumā, apmeklējot tualeti netiek nodrošināts privātums, kamerā pārsniegta paredzētā minimālā platība uz vienu ieslodzīto, izlietne novietota, nenodrošinot privātumu;

3) kamerā Nr. /kameras numurs/ abi logi aprīkoti ar metāla režģiem un sīku metāla sietu, un daļa logu ir aizklāti ar metāla plāksnēm, tādējādi netika nodrošināta dabiskā ventilācija un apgaismojums, sanitārais mezgls norobežots ar necaurspīdīgu plēves aizslietni, netika nodrošināta atsevišķa gulta, izlietne novietota, nenodrošinot privātumu, kamerā pārsniegta paredzētā minimālā platība uz vienu ieslodzīto, neapmierinošs kameras kosmētiskais stāvoklis;

4) kamerā Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ logi ir stikla bloki, kas nav atverami, netika nodrošināta dabiskā ventilācija un apgaismojums, mākslīgā ventilācija nepietiekama, netika nodrošināta atsevišķa gulta, sanitārais mezgls aprīkots ar grīdas tualetēm, bez vākiem un neatbilstošā augstumā, apmeklējot tualeti netiek nodrošināts privātums, kamerā pārsniegta paredzētā minimālā platība uz vienu ieslodzīto, sanitārais mezgls norobežots ar koka aizslietni, kura augstums neatbilst prasībām.

[25] Pārvalde apelācijas sūdzībā ir norādījusi, ka pieteicējam tika nodrošināts pietiekams apgaismojums kamerā Nr. /kameras numurs/. Pieteicējs atradās kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā 2012. gada 26. oktobra līdz 2012. gada 30. oktobrim, proti, vēlā rudenī, ir pašsaprotami, ka dabiskais apgaismojums, ko nodrošina kameras logi, nebija pietiekams, lai nodrošinātu kameras apgaismojumu krēslas stundās.

Apgabaltiesa atzīst, ka iestādes iebildums ir pamatots.

Cietuma administrācija 2013. gada 8. janvāra izziņā ir apstiprinājusi to, ka

kamera Nr. /kameras numurs/ ir aprīkota ar mākslīgā apgaismojuma gaismekli ar divām dienas gaismas spuldzēm 36W katra.

Pārbaudot sadzīves apstākļus, kādi pieteicējam bijuši nodrošināti kamerā Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 10,4 m^2, tā paredzēta divu ieslodzīto personu izvietošanai, sanitārais mezgls ir bijis norobežots ar koka aizslietni, kamerā bijis galds, sols, divas gultas un divi logi (katra loga izmēri

0,64 x 0,95 m). Kamerā Nr. /kameras numurs/ bijusi ierīkota mākslīgā ventilācija (nosūcējventilācija), no logiem ir ieplūdis dabiskais apgaismojums, kā arī ir bijis mākslīgais apgaismojums, ko nodrošināja divas dienasgaismas spuldzes ar jaudu 36 W katra, kā arī nakts apgaismojums ar jaudu 25W.

Apgabaltiesas ieskatā minētais mākslīgais apgaismojums uz telpu ar platību 10,4 m^2 ir vērtējams kā pietiekams.

Pieteicējs apgalvo, ka mākslīgā apgaismojuma kamerā Nr. /kameras numurs/ dienas laikā

nebija vispār, taču lietā šāds fakts nav pierādīts. Apgabaltiesa konstatē, ka laika periodā no 2012. gada 26. līdz 30. oktobrim, kad pieteicējs bija ievietots kamerā

Nr. /kameras numurs/, viņš šādus iebildumus, t.i., ka kamerā Nr. /kameras numurs/ nav mākslīgā apgaismojuma, nav izteicis. Iebildumus pieteicējs ir cēlis aptuveni mēnesi vēlāk (2012. gada novembrī), vēršoties Ieslodzījuma vietu pārvaldē ar sūdzību.

No Tiesu informācijas sistēmas datiem apgabaltiesa konstatē, ka kopš 2008. gada februāra pieteicējs ļoti aktīvi īsteno savu tiesību aizsardzību dažādos jautājumos, tādējādi pieteicējam ir labi zināma kārtība, kādā aizstāvēt savas tiesības un tiesiskās intereses.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa neatrod loģisku un saprātīgu izskaidrojumu tam, kādēļ pieteicējs nav nekavējoties aizskāruma brīdī cēlis iebildumus par to, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ nav ierīkots vai nedarbojas mākslīgais apgaismojums, un nav lūdzis novērst kaitējumu, ja tāds patiešām būtu bijis.

[26] Par turēšanas apstākļiem kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ pieteicējs pēc būtības ir izteicis vienādus iebildumus. Proti, minētajās kamerās nav pietiekama dabiskā apgaismojuma, dabiskās un mākslīgās ventilācijas, pietiekami norobežotas tualetes, pieteicējs nebija nodrošināts ar individuālu gultu, kamerā pārsniegta paredzētā minimālā platība uz vienu ieslodzīto, kameras uzturētas neatbilstošā tehniskā un sanitārā stāvoklī.

[27] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par dabisko apgaismojumu kamerās Nr. /kameras numurs/,Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas nav ņēmusi vērā tiesībsarga 2013. gada 27. augusta ziņojumā Nr. 1-5/234 norādīto, ka karantīnas kamerās (kameras Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/) ir nepietiekams dabiskais apgaismojums (*lietas 4. sējuma 152. lapa*). Turklāt šādas norādes pastāv kopš tiesībsarga 2012. gada 26. novembra atbildes Nr. 6?1/1435 (*lietas 3. sējuma 65. lapa*).

Apgabaltiesa, aplūkojot lietai pievienotās kameru Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ fotogrāfijas un pārvaldes sniegto informāciju par kameru platību, atzīst, ka tiesībsarga ziņojumā norādītais atbilst patiesībai. Proti, kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 11,4 m^2 un dabiskais apgaismojums tajā ieplūst pa vienu logu, kura izmērs ir 1,20 m x 1,27 m. Kamera Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 28,3 m^2 un dabiskais apgaismojums tiek nodrošināts caur diviem logiem, kuru izmērs ir 1,26 m x 1,20 m. Savukārt kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 14,7 m^2 un dabiskais apgaismojums tiek nodrošināts caur vienu logu, kuru izmērs ir 1,10 m x 1,20 m. Vienlaikus apgabaltiesa ņem vērā, ka logi kamerās ir veidoti no stikla blokiem, caur kuriem dienas gaisma ieplūst mazāk, nekā caur stikla logiem. Līdz ar to dabiskais apgaismojums kamerās ir nepietiekams un tā trūkums ir kompensējams ar mākslīgā apgaismojuma palīdzību. No lietai pievienotajām fotogrāfijām ir redzams, ka to veikšanas brīdī kamerās tika ieslēgts mākslīgais apgaismojums (dienas gaismas spuldzes). Tāpēc kameras izskatās gaišākas, nekā tas būtu brīdī, ja mākslīgais apgaismojums nebūtu ieslēgts. Apgabaltiesa piekrīt pieteicējam, ka šādos apstākļos dabiskais apgaismojums ir nepietiekams un tā trūkums var ierobežot pieteicēja cilvēktiesības, ja līdztekus tiek konstatēti arī citi apstākļi, kas norāda uz cilvēka cieņu pazemojošiem uzturēšanās apstākļiem ieslodzījuma vietā.

Izvērtējot dabisko apgaismojumu kamerā Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa to atzīst par pietiekamu. Saskaņā ar pārvaldes sniegto informāciju kameras kopējā platība ir 30,2 m^2 un tajā ir divi logi, kuru izmērs ir 1,10 m x 1,50 m. Vienlaikus, lai nodrošinātu papildu apgaismojumu līdztekus dabiskajam apgaismojumam kamera aprīkota ar diviem dienas apgaismojuma gaismekļiem, vienā gaismeklī ir divas spuldzes katras spuldzes jauda ir 36W, un ar nakts gaismekli – viena spuldze un tās jauda 25W. Apgabaltiesa pievienojas pārvaldes viedoklim, ka dabiskā apgaismojuma trūkums šajā kamerā nav konstatējams. Tas ir skaidri redzams kameras fotogrāfijās, jo gaisma no logiem ieplūst brīvi un pietiekami izgaismo kameru.

[28] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par dabisko un mākslīgo ventilāciju kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa atzīst, ka tā nav pietiekama.

Vispirms ir norādāms, ka kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ nepietiekamu ventilāciju ir konstatējis tiesībsargs 2013. gada 27. augusta ziņojumā Nr. 1?5/234. Apgabaltiesai nav šaubu par minētajā ziņojumā norādīto, jo logi minētajās kamerās ir no stikla blokiem, un tos nav iespējams atvērt. Tātad kameras nav iespējams izvēdināt, nodrošinot tās ar tiešu svaiga gaisa pieplūdi. Vienīgā iespēja kamerās nodrošināt gaisa apmaiņu ir cietuma izveidota ventilācijas sistēma. Jānorāda, ka konkrētajā gadījumā cietuma izveidotās ventilācijas nepietiekamību apstiprina pārvaldes norādītais par to, ka 2012. gadā ir veikti dabiskās ventilācijas renovēšanas darbi un ierīkota dabiskā izsūcēj ventilācija. Tomēr, neskatoties uz to, tiesībsargs 2013. gadā ir konstatējis nepietiekamu ventilāciju karantīnas kamerās. Tātad cietuma veiktie pasākumi nav bijuši pietiekami efektīvi, lai nodrošinātu svaiga gaisa pieplūdi minētajās kamerās. Ievērojot iepriekš norādīto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam, uzturoties kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras

numurs/ un Nr. /kameras numurs/, netika nodrošināta pietiekama dabiskā un mākslīgā ventilācija.

Izvērtējot kameru Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa konstatē, ka tā saskaņā ar pārvaldes sniegto informāciju ir nodrošināta ar dabisko, kā arī pieplūdes un nosūces ventilācijas sistēmu. Dabiskā ventilācijas sistēma nodrošināta caur diviem atveramiem logiem, kuru izmērs ir 1,10 m x 1,50 m, un tiem var brīvi piekļūt, tos atverot vai aizverot pēc nepieciešamības. Savukārt ventilācijas sistēmas bojājumi vai darbības pārtraukumi netika konstatēti. Arī tiesībsarga atzinumā nav informācijas par nepietiekamo ventilāciju kamerā Nr. /kameras numurs/. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka šajā kamerā pieteicējam bija nodrošināta pietiekama dabiskā un mākslīgā ventilācija.

[29] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par tualetes norobežojumu kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas 2013. gada 27. decembra spriedumā un 2014. gada 16. aprīļa spriedumā ietvertais pamatojums par tualetes norobežojumu kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ ir pareizs un pietiekams. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai šajā daļā (skat. šā sprieduma 9.4., 14.5. un 14.6. punktu) un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

Aplūkojot lietai pievienotās fotogrāfijas, apgabaltiesai nav pamata apšaubīt to, ka tualetes būtu norobežotas nepietiekami. Tāpat arī no cietuma izziņām par kameru aprīkojumu izriet, ka tualetes kamerās ir bijušas norobežotas pietiekami.

Kamerā Nr. /kameras numurs/ saskaņā ar cietuma 2014. gada 3. janvāra vēstuli Nr. 5/1?M/3125 (*lietas 4. sējuma 164. lapa*) durvju augstums ir apmēram 170 cm, sanitārā mezgla augstums no grīdas apmēram 30 cm, sanitārā mezgla norobežojuma augstums apmēram 125 cm. Kamerā Nr. /kameras numurs/ tualetes durvju augstums ir apmēram 165 cm, sanitārā mezgla augstums no grīdas apmēram 35 cm, bet sanitārā mezgla norobežojuma augstums apmēram 125 cm. Kamerā Nr. /kameras numurs/ saskaņā ar cietuma 2013. gada 22. aprīļa izziņu (*lietas 4. sējuma 78. lapa*) sanitārais mezgls ir norobežots no visām pusēm un ir ar durvīm. Norobežojuma augstums no grīdas ir apmērām 160 cm. Apgabaltiesa atzīst, ka visās minētajās kamerās esošais tualetes norobežojuma augstums ir pietiekams, lai nosegtu personas intīmās detaļas tualetes apmeklējuma laikā.

Izvērtējot pieteicēja iebildumus par sanitārā mezgla norobežojumu kamerā Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka sanitārais mezgls kamerā Nr. /kameras numurs/ ir bijis norobežots no pārējās kameras telpas. Norobežojums ir bijis ierīkots no visām pusēm, no necaurspīdīga materiāla, bet norobežojuma augstums ir bijis 1,90 m, nosedzot cilvēku visā augumā. Aplūkojot lietā esošos fotoattēlus (*lietas 4. sējuma 106. un 107. lapa*), apgabaltiesa atzīst, ka ierīkotais norobežojums ir pildījis savu funkciju – norobežot labierīcībās esošo personu no apkārtējo skata, tādējādi nodrošinot privātumu tualetes apmeklējuma laikā. Lai arī sanitārā mezgla norobežojuma izgatavošanā izmantotais materiāls – polietilēna plēve un audums – nevar tikt atzīti par piemērotākajiem materiāliem kvalitatīva norobežojuma izgatavošanai, tomēr tas var būt kā īslaicīgs risinājums (līdz brīdim, kad tiks ierīkots kvalitatīvs tualetes norobežojums), un šāds risinājums, kāds ir konstatēts izskatāmajā lietā, nodrošina ieslodzītajai personai pietiekamu privātumu tualetes apmeklējuma laikā.

Minētie apgabaltiesas secinājumi atbilst arī esošajai praksei administratīvajās lietās.

No Tiesu informācijas sistēmā pieejamajiem datiem apgabaltiesa konstatē, ka lietā Nr. A420337413 ar līdzīgiem apstākļiem ir stājies spēkā Administratīvās

apgabaltiesas 2015. gada 2. aprīļa spriedums un lietā Nr. A420369413 ir stājies spēkā Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 18. aprīļa spriedums, kuros konstatēts, ka kameras Nr. /kameras numurs/ sanitārā mezgla norobežojums ir bijis pietiekams, lai nodrošinātu ieslodzītās personas privātumu tualetes apmeklējuma laikā.

Līdzīgs apstākļu vērtējums ir sniegts arī citās administratīvajās lietās ar tādiem pašiem vai pielīdzināmiem apstākļiem. Piemēram, administratīvajā lietā Nr. A420771210 Senāts ir atzinis, ka apstākļos, kad kamerā esošā tualete nebija norobežota ar sienām, bet tikai ar zilas krāsas polietilēna plēvi, kura nesniedzas ne līdz grīdai, ne līdz griestiem, tualetes norobežojums pats par sevi pārkāpumu neveido. Minētajā spriedumā norādīts, ka ieslodzījuma vietā ir nepieciešams līdzsvarot drošības un privātuma aizsardzības intereses. No vienas puses, tualetes norobežojums nedrīkst pārlieku ierobežot kameras pārredzamību, bet, no otras puses, tam ir jānodrošina personas cieņu neaizskaroši apstākļi. Nav obligāti nepieciešams, ka tualetes norobežojumam būtu jāsniedzas no grīdas līdz griestiem (sal. *Senāta 2015. gada 26. februāra sprieduma lietā Nr. SKA?33/2015 9. punkts*).

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa nevar piekrist pirmās instances tiesas secinājumiem par to, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ pieteicējam netika nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā.

[30] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par individuālās gultas vietas nenodrošināšanu kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa konstatē, ka kopā sabīdītas gultas ir kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/. Savukārt kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ ir divstāvu gultas un tās nav sabīdītas kopā. Līdz ar to ir secināms, ka blakus citam ieslodzītajam pieteicējam varēja nākties gulēt laikā, kad pieteicējs atradās kamerās Nr. /kameras numurs/ vai Nr. /kameras numurs/.

Tiesu praksē norādīts, ka nav pieļaujama situācija, kurā divas viena dzimuma personas ir spiestas gulēt kopā (sal., piemēram, *Senāta 2016. gada 22 .jūlija sprieduma lietā Nr. SKA?13/2016 6. punkts*).

Lai attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām personām, tostarp notiesātām personām, pieņemtu lēmumu vai veiktu rīcību

atzītu par izskatāmu administratīvā procesa kārtībā, ir nepieciešams konstatēt, ka ar šo lēmumu vai rīcību tiek būtiski ierobežotas personas cilvēktiesības. Notiesātās personas gulēšana gultā, kas ir savienota ar citas ieslodzītās personas gultu, tādējādi radot apstākļus, ka ieslodzītie guļ viens otra tuvumā, var tikt apsvērti Satversmes 95. un 96. panta (kas paredz spīdzināšanas un cietsirdīgas un pazemojošas izturēšanās aizliegumu) un Konvencijas 3. un 8. panta (kas aizsargā personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību) kontekstā. Tomēr, konstatējot, ka pieteicējs tika turēts īslaicīgās uzturēšanas kamerā, kur bija ievietots pirms konvojēšanas, un pieteicējam privātā telpa tika nodrošināta ar atsevišķu gultasvietu, matraci un gultasveļu, secināts, ka pieteicējs šādos apstākļos – ka ieslodzītie guļ viens otra tuvumā – bija īslaicīgi. Ja lietā nav citu apstākļu, kas aizskartu pieteicēja Satversmes 95. un 96. pantā garantētās tiesības, pieteicēja tiesību aizskārums nesasniedz būtiska cilvēktiesību aizskāruma pakāpi (sk. *Senāta 2014. gada 12. jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-0214/2014 6. punktu*).

Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā pārvaldei ir norādījis, ka viņš netika nodrošināts ar atsevišķu gultas vietu, paskaidrojot, ka viņam tika ierādīta gultasvieta otrajā stāvā. Pirmās instances tiesas sēdē pieteicējs precizēja, ka viņš bija spiests gulēt blakus citai personai, kā arī norādīja uz neērtībām, ko viņam sagādāja gulēšana otrajā stāvā. Pieteicējs uzskata, ka gulēšana otrajā stāvā ierobežoja viņa tiesības uz privātumu.

Nevienā no kamerām Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ pieteicējs nav bijis ievietots ilgāk par piecām dienām. Tomēr apgabaltiesa konstatē, ka situācija, kad pieteicējam bija jāguļ divstāvu gultā, kas bija savienota ar otru divstāvu gultu, veido pieteicēja tiesību būtisku aizskārumu kopsakarā ar apstākli, ka strīdus kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ dzīvojamā platība uz vienu ieslodzīto bija starp 3 m^2 un 4 m^2, kā arī to, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ nebija pietiekama dabiskā apgaismojuma un ventilācijas. Situācijā, kurā pastāv pārapdzīvotības pazīmes, nepieciešamība gulēt blakus citai personai rada vēl jo lielāku nevēlamu spiedienu uz ieslodzītā personisko telpu. Piespiedu gulēšana blakus citai personai var radīt sekas pieteicēja garīgajai vai fiziskajai veselībai.

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējam blakus citai personai nebija jāguļ visu laiku, kamēr pieteicējs atradās kamerā Nr. /kameras numurs/, jo atsevišķos laika posmos tajā tika ievietots neliels personu skaits un pieteicējam pastāvēja iespēja izvēlēties sev vēlamo gultasvietu. Proti, laika periodā no 2012. gada 17. oktobra līdz 2012. gada 18. oktobrim kamerā bija ievietotas četras personas. Laika periodā no 2012. gada 23. oktobra līdz 2012. gada 26. oktobrim kamerā bija ievietotas piecas personas, bet laika periodā no 2013. gada 11. janvāra līdz 2013. gada 15. janvārim kamerā bija ievietotas sešas personas. Tādējādi no lielā gultu skaita pastāvēja iespēja izvēlēties gultasvietu, kas nav blakus citai personai. To pašu var teikt par kameru Nr. /kameras numurs/, kad pieteicējs tajā bija ievietots laika posmā no 2012. gada 16. novembra līdz 2012. gada 20. novembrim, jo šajā laika posmā kamerā bija ievietotas septiņas personas, bet kopā atbilstoši lietā esošajai fotogrāfijai ir sabīdītas divas divstāvu gultas. Tādējādi septiņi cilvēki desmit guļvietās, no kurām četras ir blakus, var izvietoties tā, lai nevienam nebūtu jāguļ tieši blakus otrai personai.

Par kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ esošo gultu izvietojumu apgabaltiesa konstatē, ka tajās ir divstāvu gultas un tās nav sabīdītas kopā. Šādā situācijā apgabaltiesa nesaskata pieteicēja cilvēktiesību ierobežojumu, jo pieteicējam nebija jāguļ cieši blakus citai personai. Jānorāda, ka divstāvu gultas tiek diezgan plaši pielietotas sabiedriskajos transportos (kuģos un vilcienos), kā arī naktsmītnēs (hosteļos), un gulēšana tajās netiek uzskatīta par nepieņemamu arī tad, ja katrā no stāviem guļ svešas personas. Līdz ar to apgabaltiesai nav pamata uzskatīt, ka ieslodzījuma vietā personu izvietošana divstāvu gultās būtu uzskatāma par tādu, kas nav savietojama ar cilvēka cieņu un būtu pazemojoša. Tādēļ apgabaltiesa pieteicēja argumentus par to, ka gulēšana divstāvu gultas otrajā stāvā ir ierobežojusi viņa privātumu un sagādājusi neērtības, noraida kā nepamatotus.

Rezumējot iepriekš norādīto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja cilvēktiesību pārkāpums, nenodrošinot individuālu gultas vietu, ir pieļauts laika posmos, kad pieteicējs bija ievietots kamerā Nr. /kameras numurs/ no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim. Pavisam kopā pieteicējam astoņas naktis bija jāpacieš neērtības, kas rodas, guļot blakus svešai personai.

[31] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par pārapdzīvotību kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Atbilstoši tiesu praksē nostiprinātajām atziņām platība, kas ir mazāka par 4 m^2, bet ir lielāka par 3 m^2, var tikt atzīta par pārkāpumu, ja iestādes rīcībā ir saskatāmi vēl citi necilvēcīgas attieksmes elementi. Lai secinātu, ka pārapdzīvotība jau pati par sevi ir Konvencijas pārkāpums, ir jākonstatē platība, kas ir mazāka par 3 m^2 (sk. *Senāta 2012. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-189/2012 15. punktu*).

Saistībā ar pārapdzīvotību kamerā Nr. /kameras numurs/ apgabaltiesa konstatē, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde ar 2013. gada 14. jūnija lēmumu Nr. 1/15.2-M/964 ir atzinusi par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, kas izpaudusies kā pietiekamas dzīvojamās platības nenodrošināšana pieteicējam kamerā Nr. /kameras numurs/ no 2013. gada 15. līdz 16. janvārim. Līdz ar to apgabaltiesai vairs nav nepieciešams vērtēt pieteicēja pieteikumā ietvertos argumentus pēc būtības par pārapdzīvotību kamerā Nr. /kameras numurs/, jo iestāde pārkāpumu ir atzinusi.

Saistībā ar pārapdzīvotību kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ apgabaltiesa konstatē turpmāk norādīto.

Kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 11,4 m^2 un tā ir paredzēta četru personu izvietošanai. Laika periodā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās trīs personas. Tādējādi

vienai personai bija nodrošināta platība 3,80 m^2.

Kameras Nr. /kameras numurs/ kopējā platība ir 28,3 m^2 un tā ir paredzēta desmit personu izvietošanai. Laika periodā no 2012. gada 16. novembra līdz 2012. gada 20. novembrim kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās septiņas personas. Tādējādi vienai personai bija nodrošināta platība 4,04 m^2. Laika periodā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim kamerā Nr. /kameras numurs/ atradās deviņas personas. Tādējādi vienai personai bija nodrošināta platība 3,14 m^2.

Kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 30,2 m^2, tā paredzēta deviņu personu izvietošanai. Laika periodā no 2012. gada 17. oktobra līdz 2012. gada 18. oktobrim kamerā atradās četras personas. Tādējādi vienai personai bija nodrošināta platība 7,55 m^2. Laika periodā no 2012. gada 23. oktobra līdz 2012. gada 26. oktobrim kamerā atradās piecas personas. Tādējādi vienai personai bija nodrošināta platība 6,04 m^2. Laika periodā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 26. novembrim kamerā atradās deviņas personas. Tādējādi vienai personai bija nodrošināta platība 3,36 m^2. Laika periodā no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim kamerā atradās astoņas personas. Tādējādi vienai personai bija nodrošināta platība 3,78 m^2. Laika periodā no 2013. gada 11. janvāra līdz 2013. gada 15. janvārim kamerā atradās sešas personas. Tādējādi vienai personai bija nodrošināta platība 5,03 m^2. Vienlaikus, pieņemot, ka kamerā ir iespējams izvietot deviņas personas, ir secināms, ka vienai personai bija paredzēta platība 3,36 m^2.

Apgabaltiesa konstatē, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 16. novembra līdz 2012. gada 20. novembrim kamerā vienai personai bija nodrošināta platība 4,04 m^2. Tāpat kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmos no 2012. gada 17. oktobra līdz 2012. gada 18. oktobrim, 2012. gada 23. oktobra līdz 2012. gada 26. oktobrim un 2013. gada 11. janvāra līdz 2013. gada 15. janvārim kamerā atradās neliels personu skaits un vienai personai bija nodrošināta platība attiecīgi 7,55 m^2, 6,04 m^2 un 5,03 m^2. Līdz ar to šajos laika posmos saistībā ar pārapdzīvotību nav pieļauts pieteicēja cilvēktiesību aizskārums, jo platība uz vienu cilvēku pārsniedza 4 m^2.

Apgabaltiesa konstatē, ka pārējos laika posmos pieteicējs ir atradies kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/, kad uz vienu personu tika nodrošināta platība, kas bija mazāka par 4 m^2, bet lielāka par 3 m^2. Papildus tam kamerā Nr. /kameras numurs/ pieteicējam nebija nodrošināta pietiekama dabiskā gaisma un ventilācija, kamerā Nr. /kameras numurs/ nebija nodrošināta pietiekama dabiskā gaisma un ventilācija, kā arī individuāla guļvieta, bet kamerā Nr. /kameras numurs/ nelielā laika posmā nebija nodrošināta individuāla guļvieta. Ņemot vērā visu iepriekš minēto apstākļu kopumu, apgabaltiesa atzīst, ka šajā gadījumā ir konstatējama pārapdzīvotība minētajās kamerās un ir pieļauts pieteicēja cilvēktiesību pārkāpums.

Rezumējot, apgabaltiesa atzīst, ka cietums ir pieļāvis prettiesisku faktisko rīcību, kas izpaudusies kā pieteicēja ievietošana kamerās pārapdzīvotības apstākļos:

1) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim (kopā 2 dienas),

2) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim (kopā 2 dienas),

3) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim (kopā 9 dienas).

Tātad pavisam kopā strīdus laika posmā pieteicējs cietumā pārapdzīvotības apstākļos ir uzturējies 14 dienas, ņemot vērā pārvaldes atzīto pieteicēja tiesību aizskārumu, kad pieteicējs uzturējās pārapdzīvotības apstākļos kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim.

[32] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par kameru Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ tehnisko un sanitāro stāvokli, apgabaltiesa konstatē, ka no lietai pievienotajiem fotoattēliem ir redzams, ka kamerās ir nolietotas grīdas, nobružātas sienas un aptraipīti griesti. Kameras ir aprīkotas ar sanitāro mezglu, tajās ir izlietne ar auksto ūdeni, ierīkots māksliģais apgaismojums. Veselības inspekcijas 2012. gada 19. oktobra vēstulē pieteicējam norādīts, ka Veselības inspekcija ir apsekojusi cietuma karantīnas kameras un tajās pelējuma sēnīte uz telpu sienām, griestiem, kabīņu virsmām netika konstatēta. Veselības inspekcija atzina, ka telpu sanitāri – higiēniskais stāvoklis ir apmierinošs (*lietas 3. sējuma 58. lapa*). Apgabaltiesai nav pamata apšaubīt Veselības inspekcijas izdarītos secinājumus, jo, lai arī vizuāli telpas ir nolietotas, tās nav kritiskā stāvoklī, lai tajās vispār nevarētu uzturēties cilvēki. Turklāt konkrētajā gadījumā ir jāņem vērā tas, ka kameras ir paredzētas personu īslaicīgai izvietošanai un pieteicējam nebija ilgstoši jāpacieš nepatīkamās sajūtas, kas rodas atrodoties vizuāli nepievilcīgās telpās.

II

[33] Turpmāk ir izvērtējams pieteicēja pieteikums daļā par pastaigu laukumu neatbilstību cilvēktiesību standartiem.

Senāts šajā lietā konstatēja, ka no pieteikuma, pieteicēja paskaidrojumiem pirmās instances tiesas sēdē, kā arī no apelācijas sūdzības izriet, ka pieteicējs ir iebildis pret cietuma Grīvas un Daugavpils nodaļu pastaigu laukumu pārlieku mazo platību, pret to, ka pastaigu laukumi no visām pusēm ir apjozti ar betona sienām un ka tādējādi ir redzamas tikai debesis, bet nav redzami augi un to veģetācijas process, tādējādi liedzot pieteicējam pieeju „pie dabas", kā arī pret cietuma Daugavpils nodaļā esošo pastaigu laukumu tehnisko stāvokli, kas pieteicējam licis justies tā, it kā viņš pastaigātos pagrabā. Pieteicējs arī

norādījis, ka tiesības uz pastaigu tiek nodrošinātas, pret to pieteicējam iebildumu nav.

[34] Senāts šajā lietā atzina, ka pastaigu laukuma platības pietiekamība ir relatīva pēc būtības, un tā ir atkarīga no vairākiem apstākļiem.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa kontekstā ar Konvencijas 3. pantu ir vērtējusi iespēju veikt aktivitātes ārpus telpām saistībā ar citiem cietuma apstākļiem un norādījusi, ka šo aktivitāšu nepietiekamais ilgums vai arī pastaigu laukuma nepiemērotais izmērs un stāvoklis, kas traucē to pilnvērtīgi izmantot, var būt nozīmīgs situācijas pasliktinātājs (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012. gada 10. aprīļa sprieduma lietā „Babar Ahmad pret Lielbritāniju" 213.–214. punktu*). Piemēram, pastaigu laukums, kas ir tikai nedaudz lielāks nekā kamera un ko no visām pusēm skauj trīs metrus augstas sienas, bet no augšas metāla režģis, nepiedāvā ieslodzītajiem pietiekamas atpūtas un spēku atgūšanas iespējas (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 27. janvāra sprieduma lietā „Neshkov un citi pret Bulgāriju" 234.–236. punkts, 2008. gada 9. oktobra sprieduma lietā „Moiseyev pret Krieviju" 125. punkts*).

Minētie secinājumi izdarīti kontekstā ar ieslodzīto tiesībām uz ārpustelpu nodarbībām (fiziskajām aktivitātēm) un atpūtu. Tādējādi jo īpaši svarīgi ir, vai pastaigu laukumi piedāvā pietiekamu kustību brīvību salīdzinājumā ar to, kāda tā ir iespējama kamerā. Tāpat jāņem vērā arī citi mērķi, kas ir sasniedzami ar pastaigu, tostarp iespēja baudīt svaigu gaisu un saules gaismu (*sal. Satversmes tiesas 2009. gada 29. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-48-01 9. punkts*).

Tādējādi viens no apstākļiem, kas var ietekmēt secinājumu par to, vai pastaigu laukums ir pietiekams, ir mērķa, kam pastaiga ir domāta, sasniegšana.

Pastaigu laukuma pietiekamība, tostarp kontekstā ar sasniedzamo mērķi, ir atkarīga arī no vairākiem objektīviem kritērijiem: no pastaigu laukuma lieluma; no ieslodzīto skaita, kas vienlaikus atrodas pastaigu laukumā; no kameras lieluma, kurā ieslodzītais atrodas. Līdz ar to apgabaltiesai ir jānovērtē iepriekš minētie apstākļi, lai izdarītu secinājumu vai pastaigu laukumi konkrētajā gadījumā bija piemēroti pastaigas mērķa sasniegšanai – kustību brīvības, svaiga gaisa un saules gaismas nodrošināšanai, kā arī, vai tie sniedza pietiekamas atpūtas un spēku atgūšanas iespējas.

[35] Apgabaltiesa konstatē, ka laika posmā, par kuru lietā pastāv strīds, pieteicējs bija ievietots cietuma Grīvas un Daugavpils nodaļu kamerās. Pieteicējs cietuma Daugavpils nodaļā strīdus laika periodā ir pavadījis 45 dienas, bet atlikušo laika posmu ir uzturējies cietuma Grīvas nodaļā. Proti, lielāko laika daļu pieteicējs ir pavadījis tieši cietuma Grīvas nodaļā. Kā redzams no cietuma 2017. gada 22. jūnijā sniegtās informācijas (*lietas 2. sējuma 92. lapa*), pieteicējs sešu mēnešu laikā ir uzturējies 14 dažādās kamerās. Attiecīgi arī pastaigu laukumi, kuros pieteicējam ir nodrošināta pastaiga, ir bijuši dažādi.

[36] No minētās izziņas kopsakarā ar Daugavgrīvas cietuma 2017. gada 22. jūnijā sagatavoto informāciju (*lietas 2. sējuma 89. un 90. lapa*) ir iespējams konstatēt turpmāk minētos faktus.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 34,5 m^2, tajā pieteicējs uzturējās nepilnu dienu 2012. gada 26. oktobrī un pastaigā varēja doties lokālajā zonā.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 70,9 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 9. augusta līdz 2012. gada 16. augustam un no 2012. gada 29. augusta līdz 2012. gada 5. septembrim. Attiecīgajos laika posmos, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās septiņas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz desmit pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 30,55 līdz 39 m^2.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 71 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 30. oktobra līdz 2012. gada 15. novembrim, no 2012. gada 28. novembra līdz 2013. gada 3. janvārim un no 2013. gada 16. janvāra līdz 2013. gada 31. janvārim. Attiecīgajos laika posmos, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās vienpadsmit, desmit un piecas līdz deviņas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 16 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 14,28 līdz 37,2 m^2.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 72,6 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2013. gada 31. janvāra līdz 2013. gada 1. februārim. Minētajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās četras personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 16 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 14,28 līdz 37,2 m^2.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 71 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 5. septembra līdz 2012. gada 10. septembrim un no 2012. gada 14. septembra līdz 2012. gada 16. oktobrim. No lietas materiāliem izriet, ka kamera ir ar logu. Attiecīgajos laika posmos, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās desmit un astoņas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 16 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 14,28 līdz 37,2 m^2.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 61,5 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 1. augusta līdz 2012. gada 9. augustam. No lietas materiāliem izriet, ka kamera ir ar logu. Attiecīgajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās septiņas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 16 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 14,28 līdz 37,2 m^2.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 66,2 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 16. augusta līdz 2012. gada 17. augustam, no 2012. gada 10. septembra līdz 2012. gada 11. septembrim, no

2012. gada 16. oktobra līdz 2012. gada 17. oktobrim, no 2012. gada 15. novembra līdz 2012. gada 16. novembrim un no 2013. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 4. janvārim. No lietas materiāliem izriet, ka kamera ir ar logu. Attiecīgajos laika posmos, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās attiecīgi deviņas, viena, septiņas, astoņas un septiņas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 16 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 14,28 līdz 37,2 m^2.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 20 m^2, tajā pieteicējs tāpat kā kamerā Nr. /kameras numurs/ uzturējās nepilnu dienu 2012. gada 26. oktobrī. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 16 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 14,28 līdz 37,2 m^2.

Cietuma Grīvas nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 10,4 m^2, tajā pieteicējs uzturējās viens laika posmā no 2012. gada 26. oktobra līdz 2012. gada 30. oktobrim. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 16 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 14,28 līdz 37,2 m^2.

Cietuma Daugavpils nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 11,4 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 12. septembra līdz 2012. gada 14. septembrim. Attiecīgajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās trīs personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 11 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 16 līdz 36,9 m^2.

Cietuma Daugavpils nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 27,4 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 16. novembra līdz 2012. gada 20. novembrim. Attiecīgajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās septiņas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 11 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 16 līdz 36,9 m^2.

Cietuma Daugavpils nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 27 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 11. septembra līdz 2012. gada 12. septembrim. Lietā nav informācijas cik personu kamerā uzturējās attiecīgajā laika posmā. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 11 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 16 līdz 36,9 m^2.

Cietuma Daugavpils nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 28,2 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 17. augusta līdz 2012. gada 21. augustam un no 2012. gada 24. augusta līdz 2012. gada 29. augustam. Attiecīgajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās piecas un sešas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 11 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 16 līdz 36,9 m^2.

Cietuma Daugavpils nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 30,2 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2012. gada 17. oktobra līdz 2012. gada 19. oktobrim, 2012. gada 23. oktobra līdz 2012. gada 26. oktobrim, 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim, no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un no 2013. gada 11. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim. Attiecīgajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās attiecīgi četras, piecas, deviņas, astoņas un sešas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 11 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 16 līdz 36,9 m^2.

Cietuma Daugavpils nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 13 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2013. gada 2. februāra līdz 2013. gada 7. februārim. Attiecīgajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās divas personas. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 11 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 16 līdz 36,9 m^2.

Cietuma Daugavpils nodaļas kameras Nr. /kameras numurs/ platība ir 27,8 m^2, tajā pieteicējs uzturējās laika posmā no 2013. gada 7. februāra līdz 2013. gada 12. februārim un no 2013. gada 15. februāra līdz 2013. gada 1. maijam. Attiecīgajā laika posmā, ieskaitot pieteicēju, kamerā uzturējās no trīs līdz piecām personām. No minētās kameras pieteicēju bija iespējams vest pastaigā uz 11 pastaigu laukumiem, kuru platība svārstās no 16 līdz 36,9 m^2.

[37] Lai noskaidrotu, vai pastaigu laukumu platība kādā no periodiem vai kopumā nav bijusi pietiekama, ir jāzina, uz kuru pastaigu laukumu pieteicējs ir vests un cik personu kopā ar pieteicēju tajā brīdī atradās pastaigu laukumā. Šādas informācijas cietuma rīcībā nav, jo tā netiek fiksēta.

Pieteicējs pirmo reizi par cietuma faktisko rīcību saistībā ar pastaigu laukumiem ir iebildis 2012. gada 30. aprīļa iesniegumā, ko adresēja prokuratūrai. Iesniegumā pieteicējs vispārīgi ir norādījis, ka pastaigu laukumi nav pietiekoši plaši un pastaigu laikā nav iespējams redzēt augus un veģetāciju. Tāpat pieteicējs iebilda pret to, ka cietuma Daugavpils nodaļā pastaigu laukumi ir ar caurumu betona grīdā, nobirušu apmetumu un ir briesmīgā stāvoklī. Iesniegumā nav norādīts uz konkrētiem notikumiem kādā no cietuma nodaļām kādā konkrētā datumā, kad pieteicējs ir vests pastaigā nepiemērota izmēra laukumā.

Lai arī lielākā pastaigu laukuma platība ir nedaudz lielāka par pusi no kameras platības, ir jāņem vērā, ka kamerā atrodas sanitārais mezgls un mēbeles, kā arī tajā uzturas cilvēki, kas ievērojami samazina reāli izmantojamo telpas platību kustībām. Savukārt pastaigu laukumā nav novietoti priekšmeti. Līdz ar to tajā kustībām ir iespējams netraucēti izmantot visu platību. Tādējādi pastaigu laukuma platību nevar pretstatīt kameras platībai, nezinot cik konkrēti cilvēku attiecīgajā brīdī atrodas kamerā un attiecīgi pastaigu laukumā. Tāpat ir ņemams vērā tas, ka pastaigu personas var izmantot pēc savas izvēles. Tas nozīmē, ka pastaigu laukumā ne vienmēr vienlaicīgi atradīsies tik pat cilvēku, cik kamerā.

Apgabaltiesa, novērtējot pastaigu laukumu platību, ņem vērā, ka, apkopojot iepriekš norādītos faktus par kameru platību cietuma Grīvas nodaļas kamerās (kameras Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/), cilvēku skaitu, kas kopā ar pieteicēju bija ievietoti šajās kamerās, kā arī platību, kas tika nodrošināta kamerā vienai personai, ir secināms, ka nevienā no laika posmiem pieteicējs nebija ievietots kamerā, kurā uz vienu cilvēku platība būtu mazāka par 6 m^2. Tas nozīmē, ka pieteicējs kamerā neatradās pārapdzīvotības apstākļos.

Ievērojot to, ka pastaigu laukumi, uz kuriem pieteicēju no konkrētās kameras varēja vest, ir dažāda izmēra un pieteicējs nav norādījis uz konkrētiem datumiem, kad pastaigu laukumā bija jācieš šaurība, lietā nav pierādīts fakts, ka kāda konkrēta pastaigu laukuma vai vairāku pastaigu laukumu, uz kuriem pieteicējs ir vests pastaigāties, platība ir bijusi ievērojami mazāka nekā kameras platība un tā iemesla dēļ pieteicējs ir izjutis ciešanas, kas pārsniedz to robežu, kad uzturēšanās ieslodzījuma vietā ir radījusi pieteicēja būtisku cilvēktiesību ierobežojumu.

Var piekrist pieteicējam, ka cietuma Daugavpils nodaļas pastaigu laukumi ir vizuāli nepievilcīgi. Tomēr svaigs gaiss un kustību iespēja tajos ir nodrošināta. Līdz ar to pieteicējs varēja sasniegt to mērķi, kas ir jānodrošina pastaigu laikā – izkustēties ārpus kameras svaigā gaisā tādā telpā, kas nav pieblīvēta ar mēbelēm.

Līdz ar to apgabaltiesa nekonstatē pieteicēja tiesību būtisku ierobežojumu, nodrošinot pieteicējam pastaigas cietuma Grīvas nodaļas pastaigu laukumos laika posmā no 2012. gada 1. augusta līdz 2013. gada 1. februārim, kad pieteicējs atradās minētajā cietuma nodaļā.

[38] Tālāk apgabaltiesa pārbauda to, vai pieteicējam tika nodrošināti pienācīgi pastaigu laukumi cietuma Daugavpils nodaļā, uzturoties kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 17. augusta līdz 2013. gada 16. janvārim.

Izskatāmajā lietā laika posmā, par kuru pastāv strīds saistībā ar turēšanas apstākļiem cietuma Daugavpils nodaļā (no 2012. gada 17. oktobra līdz 2013. gada 16. janvārim), apgabaltiesa konstatēja, ka pieteicējs ir uzturējies pārapdzīvotības apstākļos, jo kamerās nav bijis pietiekama dabiskā apgaismojuma un ventilācijas, kā arī pieteicējam netika nodrošināta individuāla guļvieta. Šādi apstākļi ir konstatēti atsevišķos laika posmos, kad pieteicējs bija ievietots kamerās Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/.

Proti, pieteicēja cilvēktiesību pārkāpums, nenodrošinot individuālu gultas vietu, ir pieļauts laika posmos, kad pieteicējs bija ievietots kamerā Nr. /kameras numurs/ no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim. Savukārt pārapdzīvotības apstākļos pieteicējs bija kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim (kopā 2 dienas), kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim (kopā 2 dienas), kamerā Nr. /kameras numurs/ no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim (kopā 2 dienas), kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim (kopā 9 dienas).

Papildus tam par laika posmu, kas nav aplūkots konkrētās lietas ietvaros uzturēšanās apstākļu kontekstā, apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs bija ievietots cietuma Daugavpils nodaļas kamerā Nr. /kameras numurs/ no 2012. gada 17. augusta līdz 2012. gada 21. augustam un no 2012. gada 24. augusta līdz 2012. gada 29. augustam. Šajos laika posmos platība uz vienu ieslodzīto kamerā bija attiecīgi 5,56 m^2 un 4,7 m^2. Tas nozīmē, ka pieteicējs nav atradies pārapdzīvotības apstākļos un šajā situācija nav pamata atzīt, ka pastaigu laukumos, kuru izmērs svārstījās no 16 līdz 36,9 m^2, būt ierobežotas pieteicēja iespējas izmantot pastaigu tai paredzētajam mērķim. Turklāt lielākie pastaigu laukumi bija lielāki par kameras kopējo platību. Tas nozīmē, ka pieteicējs pastaigu laukumā varēja baudīt svaigu gaisu un telpu, kas nav pieblīvēta ar mēbelēm. Tādējādi pieteicējam bija nodrošināta vides maiņa un nav saskatāms būtisks cilvēktiesību ierobežojums.

Laika posmā no 2012. gada 11. septembra līdz 2012. gada 12. septembrim pieteicējs atradās kamerā Nr. /kameras numurs/. Lai arī nav zināms, cik cilvēku šajā laika posmā atradās kopā ar pieteicēju kamerā, apgabaltiesa nekonstatē konkrētajā gadījumā pieteicēja būtisku tiesību aizskārumu uz pastaigu, jo šajā kamerā pieteicējs faktiski bija tikai vienu dienu un 2012. gada 12. septembrī bija ievietots kamerā Nr. /kameras numurs/, kur atradās līdz 2012. gada 14. septembrim. Šajā laika posmā kamerā uz vienu personu bija nodrošināti 3,8 m^2. Lietā jau tika konstatēts, ka kamerā Nr. /kameras numurs/ nav pietiekama dabiskā apgaismojuma un ventilācijas, kas kontekstā ar platību uz vienu personu veido pārapdzīvotību. Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka pastaigu laukumi, uz kuriem pieteicēju varēja vest no šīs kameras, ir lielāki nekā kameras kopējā platība. Tas nozīmē, ka arī situācijā, kad pieteicējs kamerā ir uzturējies pārapdzīvotības apstākļos, pastaigu laukumā pieteicējam tika nodrošināta vide ar svaigu gaisu, kas nav pieblīvēta ar mēbelēm. Tas nozīmē, ka salīdzinājumā ar kameras Nr. /kameras numurs/ apstākļiem, kurā trūka dabiskās gaismas un nebija iespējams nodrošināt svaiga gaisa pieplūdi, pieteicējs pastaigas laikā varēja baudīt svaigu gaisu. Līdz ar to šajā gadījumā pastaigu laukums varēja sniegt to mērķi, kam pastaiga ir paredzēta. Tas pats attiecas uz pieteicēja uzturēšanos kamerā Nr. /kameras numurs/, jo arī šīs kameras platība ir mazāka par mazākā pastaigu laukuma platību, uz kuru pieteicēju varēja vest pastaigā.

Vienīgais laika posms, kurā ir konstatējama pastaigu laukumu neatbilstība un pieteicēja cilvēktiesību ierobežojums šajā aspektā, ir laika posms, kad pieteicējs pārapdzīvotības apstākļos atradās kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim. Proti, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka pastaigu laukums, kas ir tikai nedaudz lielāks nekā kamera un ko no visām pusēm skauj

trīs metrus augstas sienas, bet no augšas metāla režģis, nepiedāvā ieslodzītajiem pietiekamas atpūtas un spēku atgūšanas iespējas. Tomēr jāņem vērā arī pārējie apstākļi, kādos ir turēti ieslodzītie. Proti, lietās *„Neshkov un citi pret Bulgāriju"* un *„Moiseyev pret Krieviju"* Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja arī citus apstākļus, kas būtiski pārkāpa iesniedzēju cilvēktiesības saistībā ar turēšanas apstākļiem ieslodzījuma vietās – pārapdzīvotība, gaismas un ventilācijas trūkums kamerās, sanitāro mezglu neesība kamerās, medicīnas aprūpes nepietiekamība, nepietiekams uzturs, šauri pastaigu laukumi, kas ir pārklāti ar restēm un smalku režģi. Turklāt personas šādos apstākļos bija turētas ilgstoši.

Arī konkrētajā gadījumā kamerās Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/ attiecīgajos laika posmos apgabaltiesa konstatēja pārapdzīvotību, dabiskās gaismas un ventilācijas trūkumu kamerā Nr. /kameras numurs/, kā arī to, ka pieteicējs bija spiests gulēt kopā ar citu personu kamerā Nr. /kameras numurs/. Tādējādi šis apstākļu kopums saistībā ar pastaigu laukumiem, kas ir tikai nedaudz lielāki, nekā minētās kameras, veido pieteicēja cilvēktiesību ierobežojumu uz pastaigu. Apgabaltiesas ieskatā stundu ilga pastaiga šaurā un vizuāli nepievilcīgā pastaigu laukumā nevar sniegt personai nepieciešamo vidi, lai kvalitatīvi atpūstos no cilvēktiesībām neatbilstošiem apstākļiem, kādi bija kamerā, kurā bija jāuzturas diennakts lielāko daļu. Proti, pieteicējam šajos laika posmos vienu stundu ilga pastaiga nevarēja nodrošināt to mērķi, kam tā ir paredzēta.

Rezumējot iepriekš norādīto, apgabaltiesa atzīst, ka ir pieļauts pieteicēja cilvēktiesību ierobežojums uz pastaigu, kad pieteicējs uzturējās kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim.

[39] Pieteicējs ir norādījis uz savām tiesībām pastaigu laikā redzēt augus un to veģetāciju. Senāts šajā lietā atzina, ka šī vēlme ir attiecināma uz pastaigu svaigā gaisā kvalitāti. Nenoliedzami, ka ideālā situācijā būtu labi, ja šāda iespēja ieslodzītajiem pastāvētu, kas tādējādi, izejot pastaigā, ļautu izteiktākā veidā izjust vides maiņu, atpūtināt acis, lai skatiens vienmēr neatdurtos pret sienu. Tajā pašā laikā, Senāta ieskatā, iespēja redzēt augus un to veģetāciju ir vērtējama tikai kā viens no apstākļiem, novērtējot visus tos apstākļus, kas saistās ar jēgpilnu pastaigu nodrošināšanu, kopumā.

Ņemot vērā to, ka pieteicējs cietuma Grīvas nodaļā uzturējās lielās kamerās, kurās nebija vērojama pārapdzīvotība, kā arī to, ka cietuma Daugavgrīvas nodaļā pieteicējs tika ievietots īslaicīgi, apgabaltiesa nesaskata pieteicēja cilvēktiesību ierobežojumu tajā apstāklī, ka pieteicējs pastaigu laikā pastaigu laukumā nevarēja vērot augus.

[40] Apkopojot iepriekš secināto, apgabaltiesa atzīst, ka cietums ir pieļāvis prettiesisku faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicējam:

1) pietiekamu dabisko apgaismojumu, kā arī dabisko un mākslīgo ventilāciju kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim (kopā 2 dienas), kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 16. novembra līdz 2012. gada 20. novembrim un no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim (kopā 7 dienas), kā arī kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim (kopā 2 dienas);

2) individuālu gultas vietu kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim;

3) tiesības uz pilnvērtīgu pastaigu, kad pieteicējs uzturējās kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim.

Tāpat cietums ir pieļāvis prettiesisku faktisko rīcību, kas izpaudusies kā pieteicēja ievietošana kamerā pārapdzīvotības apstākļos:

1) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim (kopā 2 dienas),

2) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim (kopā 2 dienas),

3) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim (kopā 9 dienas).

Līdz ar to lietā ir izlemjams jautājums par atlīdzinājuma noteikšanu pieteicējam.

III

[41] Pieteicējs lūdz atlīdzināt morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar cietuma prettiesisku faktisko rīcību naudas izteiksmē.

Apgabaltiesa pieteicēja tiesību aizskārumu atzīst par tādu, par kuru ir piešķirams atlīdzinājums naudā. Vienlaikus, lai noteiktu atlīdzinājuma apmēru, ir jāņem vērā citās līdzīgās lietās noteiktais atlīdzinājums.

Apgabaltiesa, aplūkojot līdzīgas lietas, secina, ka, piemēram:

1) lietā Nr. A42645308 tiesa noteica morālā kaitējuma atlīdzinājumu 500 latu (711,44 *euro*) par ieslodzītā turēšanu 10 dienas soda izolatorā neatbilstošos apstākļos (nenorobežots sanitārais mezgls, nepietiekams apgaismojums); tiesa šajā lietā arī norādīja, ka šāds pieteicēja cilvēktiesību aizskārums ir būtisks un ka pieteicējam nepastāvēja iespēja ietekmēt turēšanas apstākļus cietuma soda izolatorā un ar savu rīcību kaut kādā veidā mainīt lietas apstākļus;

2) lietā Nr. A420577010 atzīta par prettiesisku iestādes faktiskā rīcība, nenodrošinot kamerā dabisko apgaismojumu vispār, nenodrošinot ventilāciju, kā arī nenodrošinot pietiekamu mākslīgo apgaismojumu un tīrību karantīnas kamerā. Šādos apstākļos ieslodzījumā esošā persona pavadīja 13 dienas un par to noteikts morālā kaitējuma atlīdzinājums 250 *euro* apmērā;

3) lietā Nr. A420569110 atzīta par prettiesisku iestādes faktiskā rīcība, nenodrošinot dabisko apgaismojumu 723 dienas un ventilāciju 691 dienu. Vienlaikus šajā lietā ņemta vērā personas līdzatbildība, kā rezultātā morālā kaitējuma atlīdzinājums noteikts 853,72 *euro* apmērā;

4) lietā Nr. A420495911 piešķirts morālā kaitējuma atlīdzinājums 213,43 *euro* par dabiskā un mākslīgā apgaismojuma nepietiekamību, sanitārā mezgla nenorobežošanu, izlietnes neesību soda izolatora kamerā. Pārkāpums turpinājies desmit dienas;

5) lietā Nr. A420379612 par ieslodzītā turēšanu kamerā pārapdzīvotības apstākļos 71 diennakti piespriests morālā kaitējuma atlīdzinājums 213,43 *euro* apmērā;

6) lietā Nr. A42808309 piešķirts morālā kaitējuma atlīdzinājums par ieslodzītās personas nenodrošināšanu ar pietiekamu platību un ventilāciju 298,80 *euro* apmērā. Pārkāpums turpinājies 104 dienas;

7) lietā Nr. A420661011 piešķirts morālā kaitējuma atlīdzinājums 1138,30 *euro* apmērā, astoņas dienas turot pieteicēju kamerā, kas bija piesmēķēta un neapgaismota un kamerā, kas bija pārpildīta, piesmēķēta un neapgaismota, kā arī 32 dienas turot pieteicēju pārpildītā un piesmēķētā kamerā;

8) lietā Nr. A420389213 līdztekus nelielai dzīvojamai platībai un savienotām gultām tajā konstatēts arī nepietiekams dabiskais apgaismojums un ventilācija. Par trīs dienu ilgu uzturēšanos šādos apstākļos personai piespriests morālā kaitējuma atlīdzinājums 100 *euro*.

Apgabaltiesa konstatē, ka konkrētajā gadījumā pieteicējs pārapdzīvotības apstākļos ir uzturējies 14 dienas, no kurām 11 dienas pieteicējam nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, kā arī ventilācija un nebija iespēja izmantot pilnvērtīgu pastaigu, bet astoņas naktis nebija nodrošināts privātums gulēšanas laikā.

Apkopojot iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam 11 dienas bija jāpavada apstākļos, kas kopumā veido būtisku pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu, jo pieteicējam boja jāuzturas pārapdzīvotā kamerā, bez dabiskā apgaismojuma un pietiekamas ventilācijas, kā arī pieteicējs nevarēja izmantot iespēju uz pilnvērtīgu pastaigu un astoņas naktis tika aizskarts privātums nakts miera laikā.

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējam administratīvajā lietā Nr. A420276913 ir atlīdzināts morālais kaitējums par līdzīgiem pieteicēja cilvēktiesību pārkāpumiem 200 *euro* apmērā. Šajā lietā tiesa atzina par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību 26 dienas, nenodrošinot pietiekamu apgaismojumu un ventilāciju, kā arī nenodrošinot pienācīgu tualetes norobežojumu kamerā Nr. /kameras numurs/, Nr. /kameras numurs/. , kā arī kamerā Nr. /kameras numurs/. , vienlaikus nodrošinot sešas dienas platību uz vienu ieslodzīto robežās no 3 līdz 4 m^2 kamerā Nr. /kameras numurs/ un Nr. /kameras numurs/.

Izskatāmās lietas apstākļus salīdzinot ar iepriekš norādīto lietu faktiskajiem apstākļiem, it īpaši ņemot vērā jau norādīto, ka pieteicējs kamerās neatradās ilgstoši, bet gan secīgi dažas dienas, pēc kā sekoja ilgstoši pārtraukumi, apgabaltiesa uzskata, ka šajā lietā pieteicējam morālā kaitējuma atlīdzinājums ir nosakāms 150 *euro* apmērā, ņemot vērā to, ka pieteicējam jau ir noteikts morālā kaitējuma atlīdzinājums 200 *euro* apmērā lietā Nr. A420276913 par laika posmu no 2012. gada 10. februāra līdz 2012. gada 29. augustam. Proti, šajā lietā pieteicēja cilvēktiesību aizskārums kopumā ilga 11 dienas, bet lietā Nr. A420276913 pieteicēja cilvēktiesību aizskārums tika konstatēts kopumā 26 dienas. Līdz ar to ir samērīgi šajā lietā noteikt morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas ir puse no iepriekš minētājā lietā noteiktā atlīdzinājuma apmēra. Turklāt pieteicējs par cilvēktiesību aizskārumu, kas ir noticis kopumā 37 dienas, saņems līdzvērtīgu atlīdzinājumu kā citas personas citās šai lietai līdzīgās lietās.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo un otro daļu, 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt /pers. C/ pieteikumu daļā.

Atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar:

1) pietiekamu dabisko apgaismojumu, kā arī dabisko un mākslīgo ventilāciju kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim, kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 16. novembra līdz 2012. gada 20. novembrim un no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim, kā arī kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 15. janvāra līdz 2013. gada 16. janvārim;

2) individuālu gultas vietu kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim;

3) tiesībām uz pilnvērtīgu pastaigu, kad pieteicējs uzturējās kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim un kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012.

gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim.

Atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, kas izpaudusies kā pieteicēja ievietošana kamerās pārapdzīvotības apstākļos:

1) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 27. novembra līdz 2012. gada 28. novembrim,

2) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2013. gada 7. janvāra līdz 2013. gada 8. janvārim,

3) kamerā Nr. /kameras numurs/ laika posmā no 2012. gada 23. novembra līdz 2012. gada 27. novembrim un no 2013. gada 4. janvāra līdz 2013. gada 7. janvārim.

Uzlikt par pienākumu Latvijas Republikai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt /pers. C/ nodarīto morālo kaitējumu 150 *euro*.

Pārējā daļā /pers. C/ pieteikumu noraidīt.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. C/ samaksāto valsts nodevu 2 *euro*, kas atlīdzināma no Ieslodzījuma vietu pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Piespriest no Latvijas Republikas valsts nodevu 251,11 *euro*, kas iemaksājama Valsts kasē no Ieslodzījuma vietu pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente K. Kalvāne

Tiesneses I. Amona

V. Zommere